Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען | היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 117/16117 | Łódź, Wtorek 21 maja 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, יא אייר תרפ"ט | Nr. 117/16117

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

מינדערהייטס=שוץ אויף דער סעסיע פון פעלקער=בונד

מאדריד, 20. (ספ. טעל.) אויף דער טאג-ארדנונג פון דער איצטיגער סעסיע פון פעלקער-בונד וואס הויבט זיך אן אין מאדריד געפינען זיך ביז 30 פראגען, די וויכטיגסטע צווישען זיי זענען די פראגען פון מינדערהייטס-שוץ. דער ראט פון פעלקער-בונד וועט אויסהערען א בעריכט פון די דייטש-פוילישע אונטערהאנדלונגען וועגען אויבער-שלעזיען וואס זענען פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון קאלאנדער. דער ראט וועט אויך אויסהערען בעריכטען וועגען די ארבייטען פון פערשידענע קאמיטעטען קאמיסיעס און קאנפערענצען וואס זענען אפגעהאלטען געווארען זייט דער לעצטער סעסיע פון פעלקער-בונד.

קינא-שרפה אין ווארא{ניעזש

רינא, 20. (ספ. טעל.) אין ווארא{ניעזשער קינא „ספארטאק" האט זיך בעתן דעמאנסטרירען א בילד אנגעצינדען א קינא-לענטע. דער מאשיניסט האט זיך נישט ארייעגטירט און נישט פערמאכט דאס פענסטערעל אזוי אז אויפ'ן עקראן האט מען דער-זעהען דעם אפשיין פון פלאמען, אין זאל איז ענט-שטאנען א פאניק. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז אלע 8 נויט-אויסגענג זענען געווען פערשלאגען מיט נעגעל. ביי די טירען האט מען דערשטיקט 2 פרויען. דער עולם וואס האט זיך געפונען אין וואר-טעזאל האט זיך דערוואוסט וועגען דעם וואס קומט פאר אין קינא-זאל און זיך געלאזט צו די טירע. ס'איז ענטשטאנען א מהומה בעת וועלכער דער אויסגאנג איז ממש פערשטאפט געווארען מיט מענשליכע קערפערם.

נאכ'ן צער=בעלי=חיים= קאנגרעס

ארטאדאקסען פאדערן אויף די יודען ארויס= צוטרעטען פון די צער=בעלי=חיים=פעראיינען

ווין, 20. (י. ט. א. טעלעגראפיש).

דער אינטערנאציאנאלער קאנגרעס פון „צער בעלי-חיים", וועלכע האט זיך פערענדיגט אין ווין האט בעשלאסען צו שאפען א ספעציעלען יורידישער קאמיטעט מיט'ן זיץ-ארט אין פאריז. דער קאמיטעט וועט האבען פאר אן'אויפגאבע אויסצוארבייטען געזעצען פאר בהמות-שוץ אין מלוכה'ישען און אינ-טערנאציאנאלען מאסשטאב.

ווין, 20. (י. ט. א. טעלעגראפיש).

די ארטאדאקסישע פרעסע פערנעהמט זיך שטארק מיט דעם פערענדיגטען צער-בעלי-חיים-קאנגרעס, די פרעסע שרייבט, אז דער קאנגרעס האט אונטער'ן מאנטעל פון בהמות-שוץ געטריבען אנטיסעמיטיזם, אזוי איז בעשלאסען געווארען צו פערבאטען די יודישע שחיטה, דאגעגען זענען אנגע-נומען געווארען פארשיעדענע רעזאלוציעס וועגען וויווי-סעקציע און יאגד-ספארט.

די ארטאדאקסען רופען אלע יודען ארויסצו-טרעטען פון די צער-בעלי-חיים-פעראיינען.

טיף ערשיטערט צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון

אינזש. אליהו ווילנער נ. ע.

פרעזידיום-מיטגליד פון דער געזעלש. „ארט" אין לאדז,

דריקט אויס איהר אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל דער פרוי און פאמיליע

די פערוואלטונג פון דער געזעלש. „ארט" אין לאדז.

7386

אלס צייכען פון טרויער צוליב'ן טויט פון פרעזידיום-מיטגליד פון „ארט"

אינזש.

א. ווילנער

וועלען אלע אינסטיטוציעס פון „ארט" אין משך פון היינטיגען טאג זיין געשלאסען.

די פערוואלטונג פון „ארט" אין לאדז.

צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון

אינזש.

אליהו ווילנער

דריקט אויס דער פרוי ווילנער איהר אויפריכטיגען מיטגעפיהל

פאמיליע ד"ר אייגער.

מיר בעטייליגען זיך אין צער פון דער פאמיליע פון פריהצייטיג-פערשטאר-בענעם פרעזידיום-מיטגליד פון „ארט"

אינזש. אליהו ווילנער נ. ע.

דאס ביורא-פערסאנאל און אינסטרוקטארען פון דער געזעלש. „ארט" אין לאדז.

אחרי מחלה כבדה שבקה חיים לכל חי ביום א', ט' לחודש אייר תרפ"ט בתל-אביב האשה הצנועה והחסידה נ. ע.

יוטה (אשת ר' חיים יצחק נ"י) גרינפלד

הלוי' היתה בתל-אביב ביום א', ט' לחודש אייר תרפ"ט.

המודיעים בצער עמוק

המשפחה המתאבלת.

בזה אנו מביעים את רגשי השתתפותנו בצערו של חברנו הנכבד

מר בן-ציון גרינפלד נ"י במות עליו

אמו נ. ע.

המקום ינחם אותך ואת משפחתך בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

משפחת שצוצ'ינר | ליפמן רוזנפלד

יחיאל ציטרין | אברהם מינטוס

Dr. DONCHIN

מאניושקי 1, טעלעפאן 97-9

ספעציאל-ארצט פאר אורינעקאלאגיע און קאסמעטיק

נעמט אן מעגליך פון 10-1 מיטאג און 4-7 נ.מ.

זונטאג פון 10 ביז 1 בייטאג.

גאלדגרובעז

ביי בידגאשטש

אנ'עהזיכטענץ פאר 13 ביז 15

יודישע פאמיליעס

צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט".

7354

השבת אבדה.

נטהענדיג אין גאס, האב איך פערלוירען א טייסטער מיט א מטריקע און א רע-גיסטראציע-צעטעל מיט א פערזענליכען דאקומענט אויפ'ן נאמען בן-ציון סופר אויפ'ן יאהר 1910. ב'בעט זעהר דעם ערליכען פינדער דאס אפצוגעבענען קאמיענע 16 סענדער סופר (צאפנגוס-פערקויפער).

7393

מעלדונג פון טאפעציר=מייסטער= פעראיין אין לאדז

צו די מעבעל-מאגאזינערן און טישלער!

מיר מעלדען, אז מיר קענען וויטער נישט ארבייטען אויף די ביז-איצטיגע בעדינגונגען, נאר מיר מוזען בעקומען

25 פראצ. קאסע און קורץ-טערמיניגע וועקסלען

און מיר בעטען ביי די ווייטערדיגע אפרעכענונגען דאס אין אכט צו נעהמען.

מיט אכטונג די פערוואלטונג פון טאפעציר-מייסטער-פעראיין. פאלודניאווא 4.

דירעקטע שיף-קאמוניקאציע פוילען-ניו-יארק

ווארשא, 20. (טעלעפאניש) דאס האנדעלס-מיניסטעריום און דאס קאמוניקאציע-מיניסטעריום האבען זנעשלאסען אן'אפמאך מיט דער אמעריקאנער שיפס-געזעלשאפט „אמעריקאן סקאנדינאוויען ליין" אן'-אפמאך וועגען איינשטעלען א שטענדיגע נארמאלע שיפס-קאמוניקאציע צווישען פוילען און די פע-איינינטע שטאטען.

די דערמאנטע געזעלשאפט האט זיך פערפליכטעט צו בעשטימען 9 פון איהרע שיפען, וועלכע וועלען יעדע 2 וואכען אפגעהן פון גדיניע און פון ניו-יארק לויט'ן מארשרוט: ניו-יארק, קאפענהאגען, גדיניע, שטאקהאלם, העלסינגפארס, ניו-יארק.

די ערשטע שיף אויף דעם דאזיגען מארשרוט מיט א טראנספארט פאר פוילען איז שוין ארויס פון ניו-יארק קיין גדיניע און ווערט דארט דערוואַרט היינטיגען פרייטאג.

נאכ'ן וואלדעמאראס-אטענטאט

אפגעלעגט א וויזיט — בעפרייט 18 ארעסטאנטען

ווילנע, 20 (טעלעפאניש) פון קאוונע מעלדעט מען:

אין צוזאמענהאנג מיט דער אנגעשטרענגטע-אינערליכער פאליטישער סיטואציע אין ליטע, האט דער לאטווישער פרעזידענט, זעמגאל, אפגעלייגט אויף אן'אומבעשטימטער צייט זיין וויזיט אין קאוונע.

ווילנע, 20 (טעלעפאניש) מען איז מודיע פון קאוונע:

עהערנעכטען זענען בעפרייט געווארען 13 סטודענטען, וואס זענען ארעסטירט געווארען אין צוזאמענהאנג מיט'ן אטענטאט אויף וואלדעמאראס'ן.

פינף פון זיי איז פארגעלייגט געווארען, אז זיי זאלען פערלאזען קאוונע, און אַוועקפאהרען אין זייערע היים-ערטער.

עלעקטריפיקאציע פון פוילען

ווארשא, 20 (טעלעפאניש) מיט'ן אנהויב פון יאהר 1929, נאך א רייה אונטערהאנדלונגען מיט די פארשטעהער פון ניו-יארקער הארימאן-קאנצערן. האט זיך דער דאזיגער קאנצערן געווענדעט מיט אן'אפערטע צו דער פוילישער רעגירונג, וועגען עלעקטריפיצירען דאס לאנד.

אין משך פון דער צייט איז דער ענין בעטראכט געווארען אין פערשידענע אינסטאנצען, און די אפערטע האלט איצט ביי אנגענומען ווערען.

א ריזיגע שרפה פון א וואלצאווניע

דער היזק בעטרעפט קרוב א האלב מיליאן זלאטעס

קיעלץ, 20 (טעלעפאניש) דא איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער שטאל-גיסעריי פון די „סטאראכאוויצער פאבריק". עס האט אפגעברענט די וואלצאווניע-אפטיילונג.

לויט דער פראוויזארישער אויסרעכענונג בעטרעפט דער היזק קרוב א האלב מיליאן זלאטים.

קיין מענשען-קרבנות איז נישט געווען.

מעהל-זאפאסען אין מאסקווע

מאסקווע, 20 (ספ. טעל.) אויף א פערזאמלונג פון קאאפעראטיוו-ארבייטער האט דער פארזיצער פון מאסקווער קאאפעראטיווען-פערבאנד סאראקין געמאכט אן'אלארמירענדע דערקלערונג, אז מאסקווע האט א זאפאס פון מעהל בלויז אויף 35 טעג.

אויב אין דעם דאזיגען טערמין זאלען נישט אנקומען קיין נייע זאפאסען, וועט מאסקווע פערבלייבען לחלוטין אהן ברויט.

כדי דאס אויסצומיידען, איז שוין איצט בעשלאסען געווארען צו פערקלענערען די פערטיילונג פון מעהל אויף 50 פראצענט.

ס'איז אויך רעדוצירט געווארען די פערטיילונג פון מעהל אויף די פאבריקען און אין מיליטער, וואו עס וועלען פארקומען נייע רעגיסטראציעס פון ברויט-קארטען.

בעריכט וועגען דער מיסיאנס-טעטיגקייט צווישען יודען

לאנדאן. (י.ט.א.) דא איז פארגעקומען די 121-טע יעהרליכע בעריכטס-פ רזאמלונג פון דער איינציגער מיסיאנערישער ארגאניזאציע, וואס פיהרט איהר מיסיאנס-טעטיגקייט אויסשליסליך צווישען יודען. פון בעריכט איז צו זעהען, דאס די יעהרליכע טעטיגקייט האט זיך פערענדיגט מיט א דעפיציט פון 9,950 פונט. ביז איצט איז געפיהרט געווארען אן'אינטענסיווע מיסיאנערישע טעטיגקייט אין פוילען, רומעניען טוניס און אלזשיר. אין קורצען וועט פערשטארקט ווערען די מיסיאנערישע טעטיגקייט צווישען די יודען אין פערסיען און ארץ-ישראל.

א געהיימנישפולער דאקומענט

לאנדאן, 19 (ספ. טעל.) די הויפט-וואהל-אגענטען פון דער קאנסערוואטיווער פארטיי זאלען האבען דערהאלטען אן'אינסטרוקציע פון זייער צענטראלע, אז ערב דעם טערמין פון די וואהלען זאלען זיי פערשפרייטען צווישען די וועהלער א קאפיע פון א געוויסען דאקומענט, דער אינהאלט פון וועלכען עס ווערט דערווייל געהאלטען בסוד.

„דיילי ניוס" וועגען דער פויזנער אויסשטעלונג

לאנדאן, 19 (ספ. טעל.) די היגע פרעסע פערעפענטליכט גרעסערע נאטיצען וועגען דער דערעפענונג פון דער פוילישער לאנד-אויסשטעלונג אין פויזען.

„דיילי ניוס" מאכט אויפמערקזאם, אז די פויזנער אויסשטעלונג איז נישט קיין סך קלענער פון דער אויסשטעלונג אין וועמבליי אין יאהר 1925 אויף וועלכער עס איז רעפרעזענטירט געווען די גאנצע בריטישע אימפעריע.

זי ווערט פערפאלגט

פאר חתונה האבען מיט א יוד

מאסקווע (י. ט. א.) די טעלעגראפיסטקע קלארא אוודעיעווא ווערט איצט פערפאלגט פון איהרע חברים-טעלעגראפיסטען דערפאר, וואס זי האט חתונה געהאט מיט א יוד.

„האסט נישט געקענט געפינען קיין בעסערן מאן." „א יוד האסטו געמוזט נעמען? לאזען איהר די טעלעגראפיסטען נישט צורוה.

די פערפאלגטע אוודעיעווא האט זיך געווענדעט מיט אן'אנקלאגע צום ארטיגען קאמיטעט, אבער דער פארזיצער פון קאמיטעט, טרובעצקי, האט איהר אנקלאגע נישט געוואלט אנעמען. די צייטונג „קראסנאיע זגאמיא", וואס ערשיינט אין טיומען, פאדערט דערפאר א שטרענגע אונטערזוכונג און שארפע שטראף פאר די שולדיגע.

ארעסטירט 3 שולדיגע אין דער בית-עלמין-שענדונג

אין קלעוולאנד

ניו-יארק. (יט"א) אין צוזאמענהאנג מיט דער שענדונג פון דעם יודישען בית-עלמין אין קלעוולאנד וואס איז געווען דער ערשטער פאל פון יודישען בית-עלמין שענדונג אין אמעריקא זענען ארעסטירט געווארען 3 פערזאן, א. סלאוואק, א דייטש און א פאלאק. די נעמען פון די ארעסטירטע זענען נישט בעקאנט. אלע 3 ארעסטירטע ווערען צוגעצויגען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט. צוויי פון זיי האבען זיך שוין מודה געווען אין דעם שענדליכען טאט.

די מינדערהייטס-פראגע

בערלין. 20 (ספ. טעל.) די דייטשע רעגירונג האט פערעפענטליכט דעם טעקסט פון מעמאריאל, וואס איז בשעתו איבערגעגעבען געווארען דעם פעלקער-בונד, און וואס איז בעשטימט געווארען פאר דעם „קאמיטעט פון דריי", וועלכער פערנעהמט זיך מיט די ענינים פון נאציאנאלע מינדערהייטען.

דער דאזיגער דייטשער מעמאריאל שטעלט מיט זיך פאר א בעשטעטיגונג פון די רעכט פון נאציאנאלע מינדערהייטען, ווי דהיינו — די רעכט פון אפהיטען די נאציאנאלע איינענשאפטען אויף די געביטען פון קולטור, שפראך און אמונה.

בעזונדער בעשטעטיגט דער מעמאריאל, אז די פראגען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען געפינען זיך אונטער דער גאראנטיע פונ'ם פעלקער-בונד.

דייטשלאנד לייגט פאר, אז דער פעלקער-בונד זאל אויסטיילען פון זיך א ספעציעלען שטענדיגען ארגאן, וואס זאל זיך אויסשליסליך פערנעהמען מיט די מינדערהייטס-פראגען.

ווייטער זענען אין מעמאריאל דא פערשידענע אנווייזונגען, ווי אזוי, א שטייגער, דייטשלאנד וואלט זיך געוואונשען, אז דער פעלקער-בונד זאל ערלעדיגען פעטיציעס פון בעזונדערע נאציאנאלע מינדערהייטען.

אין פרינציפ פאדערט דייטשלאנד, אז די דאזיגע פראגען זאלען אפען טראקטירט ווערען.

לסוף ווערט אין מעמאריאל געזאגט, אז עס האנדעלט זיך נישט וועגען אנווארפען די מיטגלידער פון פעלקער-בונד, וועלכע האבען פארשריפטען וועגען דעם דאזיגען ענין, נייע פארשריפטען, נאר עס האנדעלט זיך בלויז וועגען רעפארמירען די טעטיגקייט פונ'ם פעלקער-בונד אין דעם דאזיגען אזוי-וויכטיגען אינטערנאציאנאלען געביט.

די ים-בעסטיע

John Barrymore i Dolores Costello

היינט און פאלגענדע טעג!
בענייאונג פון מעכטיגסטען פילם-מיים-טערווערק אין א גאנץ נייער בעארבייטונג
אין די הויפט-ראלען דע' גרעסטער עקראן-טראגיקער
סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ש. בייגעלמאן. פרייזען אויפ'ן ערשטען סעאנס, ווי אויך שבת, זונטאג און חגא פון 2—4 50 גר. און 1 זל.

קינא-טעאטער **ZACHETA**
זגערזשער 26, ביים פלאץ קאשטשעלני
פערשטארקטע ארקעסטער
אונטער דער לייטונג פון ה'שימקעוויטש

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע פרעמיערע! היינט און פאלגענדע טעג!

געהיימניש פון צ'טארטעל אין דעמבלין

MARJA JACOBINI i NATALJA LISIENKO

אין די הויפטראלען. ∴ .. ∴. אנהויב פון די סעאנסען אין געוועהנליכע טעג 4 נאכמיטאג. שבת, זונטאג און יום-טוב 12 א זייגער בייטאג.

KURSY KIEROWCÓW SAMOCHODOWYCH
יודישע שאפער-קורסען ביי דער האנדווערקער-שולע
אויף פאמארסקא 46/48
ווערען געעפענט אין מאי ד. י.
איינשרייבונגען נעהמט אן די קאנצעלאריע פון דער האנדווערקער-שולע טעגליך פון 2–10 מיטאג און פון 7–9 אווענד.

Dr. med. **J. POLAK**
א נעי ליבע קראנקייטן
ספעצ.: אלערגישע קראנק-הייטען (אסטמא, אקסקוש ליס, פאקושיוועס, ארטרעטיום).
האט זיך איבערגעצויגען אויף
6. שערפיען 22
פראנט, 1. שטאק.
נעמט אן פון 12³⁰ ביז 2.

דער בעוואוסטער הערען-שניידער
ה. איינשידלער, לאדז
פאמארסקא 41ª, (פריהער: פראנציסקאנער 9)
מאכט בעקאנט זיין ג' קונדשאפט, אז עס זענען שוין אנגעקומען
די נייעסטע זומער-זשורנאלען
נעהמט אן בעשטעלונגען און פערטיגט אויס אלער ארט ארבייטען לויט די נייעסטע מאדעלען.
פינקטליכע אויספיהרונג! רעעלע בעהאנדלונג!

Dr. med. **W. EYCHNER**
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל 34-72
נעמט אן פון 6—8 אווענד.

Dr. med. **ALBERT GOŁLIB**
פיעטריקאווער 26, טעל. 50-77.
אקושער און ספעציאליסט פון פרויען-קראנקה.
נעהמט אן פון 4 ביז 7 אווענד. 340

שפארט געלד! קויפט שירמס, שטעקענס נאר אין דער ווערקשטעל

ס. פיינגנבוים, פעטריקויער 19
ווייל איהר קענט דארט קויפען מיט די איבערגעבליבענע ביליגער 25%
אכטונג! ס'ווערן אנגענומען צולערליי רעפאראטורן און ריקערן.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען.
קאנסטאנטינער 9, טעל. 27-81.
נעמט אן פון 12—2 און פון 5—7.

Dr. ADAM **GROSGLIK**
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט- און וועגערישע קראנקהייטען
נעמט אן פון 4—7 אין אווענד.

עס ווערט מעהר נישט געטאנצט אין זאל פאלודניאווא 10.
היערמיט מאך איך בעקאנט, אז דינסטאג, דעם 21. מאי ווערט געעפענט אין מיין זאל פאלודניאווא 10
א כשר'ע רעסטאראן
אנגעפיהרט פון ערשטקלאסיגע יאכלייט. ס'ווערט ארויסגעגעבען טעגליך היימישע געשמאקע מיטיגען צו צוגענגליכע פרייזען.
בעמערקונג: עס ווערט אנגענומען בעשטעלונגען אויף חתונות, באנקעטען א.א.וו. אויך קענען זיך מעלדען קוואליפיצירטע קעלנערינס.
מיט אכטונג דניאל פרידוואלד.

21 מאַי 1929

„נייער פאָלקסבלאַט“

21 מאַי 1929

פון דריי זאָלען ווערן צוויי פּאַרטייען.

אין שייכות מיט'ן פונאַנדערלאָזען דעם ענגלישען פּאַרלאַמענט און מיט די נייע וואַהלען, וועלכע קומען איינגיכען פאָר, האָט ד"ר י. קרוק אין אַן'אינטערוויאו איבערגעגעבען עטליכע אינטערעסאַנטע פּרטים.

ד"ר קרוק קען גוט ענגלאַנד, ווייל ער שטעהט אין אַ שטענדיגען קאָנטאַקט מיט די פיהרערס פון דער דאָרטיגער לייבאָר־פּאַרטיי, און האָט זיך לעצטענס בעטייליגט אין לאָנדאָן אין אַ רייהע פּאַרטייאישע בעראַטונגען און קאָנפערענצען.

קודם כל. וואָס אַזוינס שטעלט פאָר מיט זיך די לייבאָר־פּאַרטיי?

דאָס איז נישט קיין פּאַרטיי מיט אַן'איינהייטליכען פּאָליטישען כאַראַקטער, נאָר אַ פעדעראַציע פון אַלע סאָציאַליסטישע ריכטונגען און פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, צווישען וועלכע ס'געפינען זיך אפילו קאָמוניסטען. זיי ווערען אָבער צו דער מאַכט נישט צוגעלאָזען און ס'ווערט קעגען זיי געפיהרט אַן'אינעווייניגסטער קאַמף. חוץ דעם, ווערט אויך שטילערהייט געפיהרט אַ קאַמף קעגען רעכטען פליגעל, ס'רייסט קעגען די מעסיגע סאָציאַליסטען מיט מאַקדאָנאַלד'ן בראש, וועלכע האָבען ביז איצט געבילדעט דעם קערן פון דער פּאַרטיי.

די ברייטע ענגלישע מאַסען זענען שטאַרק ענטוישט אין דער הערשענדיגער קאָנסערוואַטיווער פּאַרטיי, וועלכער ס'ווערט פאָרגעוואָרפען אַ צעטעל חטאים: דער שווערער קריזיס אין דער אינדוסטריע (בעזונדער אין דער קויהלען־פּראָדוקציע), די אַנדערהאַלבען מיליאָן אַרבייטלאָזע, דעם אַנגעשטרענגטען מצב אין אינדיען און מצרים, די פערלאָרענע אַפּזאַץ־מערק, אפילו אין די אייגענע קאָלאָניעס, די פערשאַרפטע בעציהונגען מיט סאָוויעטען־רוסלאַנד, די צו נאָהענטע פריינדשאַפט מיט פראַנקרייך, וואָס האָט אַרויסגערופען אַן'אומצופריעדענהייט ביי אַמעריקע, וועלכע האָט לעצטענס אָנגעהויבען אַ פרישע אַקציע אויף צו בויען מלחמה־שיפען אין ענגלאַנד מוז איהר נאָכטאַנצען א.אַז וו.

דער עולם האָט זיך צוליב דעם אַלעמען אַ רוק געטהון בעדייטענדיג אויף לינקס און ממילא איז אויך די לייבאָר־פּאַרטיי געוואָרען לינקער.

אָבער די הויפּט־פונקטען פון דער פּאַרטיי זענען געווענדעט נישט אַזוי קעגען די קאָנסערוואַטיווען, ווי דוקא קעגען די ליבעראַלען, וועלכע ווערען בעטראַכט, ווי אַ פלאָנטערניש אינ'ם קאַמף צווישען אַרבייט און קאַפּיטאַל און — אַ גרויסע שטערונג פאַר די אַרבייטער איבערצונעהמען די מאַכט.

אין ענגלאַנד האַלט מען זיך בכלל אָן דער טראַדיציע, אַז אין לאַנד דאַרפען זיין בלויז צוויי פּאַרטייען — פריהער זענען עס געווען די קאָנסערוואַטיווען און ליבעראַלען, און איצט, אַז די לייבאָר־פּאַרטיי איז אויסגעוואַקסען, מוז די ליבעראַלע פּאַרטיי, לויט דער מיינונג פון די לייבאָר־פיהרערס, צוריבען ווערען — איהר קאָנסערוואַטיווען טייל דאַרף איינשלינגען די קאָנסערוואַטיווע פּאַרטיי און דעם ראַדיקאַלערען — די לייבאָר־פּאַרטיי.

ביי דער איצטיגער מינוט אָבער איז נאָך די ליבעראַלע פּאַרטיי גענוג שטאַרק — לאָיד־דזשאָרדזש, וועלכען ד"ר קרוק רופט אָן „דער גאָניאַלער דעמאַגאָג און דער צווייטער רעדנער אויף דער וועלט נאָך טראָצקין“, האָט אין איהר אַריינגעבלאָזען אַ רוח־החיים דערצו האָט ער נאָך צו זיך, אַלס אַקטיווע מיטהעלפערס צוויי אָנגעזעהענע ענגלישע מלוכה־מענער, ביידע אגב יודען, הערבערט סאַמועל און לאָרד רידינג (סער רופוס אייזיקס).

אין די אַרבייטער־קרייזען שטעלט מען זיך דעריבער פאָר דעם קאַמף געגען די ליבעראַלען אויף צוויי אופנים, לויט צוויי בעזונדערע שיטות.

קודם כל, האַלטען אַלע, אפילו די אָפּטימיסטען, אַז די לייבאָר־פּאַרטיי וועט קיין מעהרהייט ביי די וואַהלען צום פּאַרלאַמענט נישט בעקומען, אָבער זי וועט אַרויסגיין שטאַרקער פון די איבעריגע צוויי פּאַרטייען, און אַזוי אַרום וועט איהר אויסקומען איבערצונעמען די מיסיע פון שאַפען אַ רעגירונג.

לויט איין מיינונג — דאַרף זי די דאָזיגע מיסיע אָננעמען, ווי זי האָט עס שוין אַמאָל געטהון, און זיך לאָזען אומוואַרפען דורך דער קאָנסערוואַטיוו־ליבעראַלער מעהרהייט פון פּאַרלאַמענט.

און לויט דער צווייטער מיינונג — דאַרף זי, פערקעהרט פון דער דאָזיגער מיסיע זיך אָפּזאָגען.

דער ציל אָבער איז, לויט די ביידע שיטות דערזעלבער — דערברענגען צו פרישע וואַהלען און אַרויסשטעלען דאַמאָלס געגען די ליבעראַלען נישט קיין קלענערען בעשולדיגונגס־אַקט, ווי איצט געגען די קאָנסערוואַטיווען, דורכ'ן רעמאַסקירען זיי, אַז זיי געהען מיט די קאָנסערוואַטיווען האַנד ביי האַנד...

אויף דער פראַגע וועגען דער שטעלונג פון דער לייבאָר־פּאַרטיי צו דער פּאַלעסטינע־פּראָבלעם, האָט ד"ר קרוק דערקלערט:

די לייבאָר־פּאַרטיי בעטראַכט פּאַלעסטינע, ווי אַן'ענגלישע קאָלאָניע, און זי דאַרף דעריבער בעהאַנדעלט ווערען נישט ערגער פון די אַנדערע קאָלאָניעס. אין דער ערשטער רייהע דאַרפען געעפענט ווערען די טויערען פאַר אַ פרייע אימיגראַציע און ס'דאַרף בכלל הערשען מעהר פרייהייט אין לאַנד — דאָס איז אָבער פאַר די יודען נעמענדיג אין בעטראַכט די אַראַבישע מעהרהייט, נישט קיין גרויסע מעלה...

צום סוף האָט ד"ר קרוק דערצעהלט, אַז פאָהרענדיג צוריק פון לאָנדאָן, האָט ער זיך אין בערלין געטראָפען מיט ליטווישע סאָציאַליסטישע פיהרערס, וועלכע זענען ענטלאָפען פון קאָוונע און זיי האָבען איהם איבערגעגעבען, אַז ס'ווערט געפּלאַנט אַ נקמה־אַקציע געגען וואַלדעמאַראַס'ן מיט זיין רעגירונג פאַר זיינע אכזריותן בנוגע די דאָרטיגע סאָציאַליסטען.

וואַלדעמאַראַס האָט זיך, לויט זייערע רייד, דערלויבט צובינדען די סאָציאַליסטישע קעמפערס צו אויטאָמאָבילען, וועלכע מ'האָט געלאָזען אין גאַנג און אַזוי אַרום האָט ער זיינע געגנערס פערפייניגט. דער לעצטער אַטענטאַט אין קאָוונע איז אָהן ספק, אַן'ענטפער אויף דער דאָזיגער אינקוויזיטאָרישער מעטאָדע.

י. ג. ש.

דאָס וויכטיגסטע פּראָבלעם

די דראָהענדע ווירטשאַפטלעכע סיטואַציע אין אייראָפּאַ

אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער עקאָנאָמישער קאָנפערענץ אין גענף, אין מאַי 1927, האָט דער שווייצאַרישער באַנקיר און עקאָנאָמיסט ה' ריבואַ אויסגערופען „La maison brule“ — עס ברענט דאָס הויז (פון דער אייראָפּעאישער ווירטשאַפט) און אַז מען מוז דעריבער בעצייטענס אָרגאַניזירען אַן'אינטערנאַציאָנאַלע פייערלעשער־קאָמאַנדע, — זענען דאַן די דאָזיגע ווערטער נישט גענומען געוואָרען ערנסט; מען האָט עס בעטראַכט אַלס ריינע ריטאָריק אָדער איבערגעטריבענע שוואַרץ־זעהעריי, מחמת אינ'ם אייביגען דיספּוט צווישען די פּעסימיסטען און אָפּטימיסטען. האָט דאַן דער יאָ־שאָל פון די געשעהענישען זיך בולט גענייגט אויפ'ן צד פון די לעצטע.

ווירקליך איז דער יאָהר 1927 און דער ערשטער האַלב יאָהר פון 1928 געווען אַן'ערע פון עקאָנאָמישען אויפבליה אין אייראָפּא; ס'איז געווען אַ תקופה פון ענגער מיטאַרבייט צווישען די עמיסיע־בענק פון די בעזונדערע מלוכות, אַ תקופה פון ענדגילטיגער סטאַביליזאַציע, פון די שוואַכע וואַלוטען אין אייראָפּא, אַ תקופה פון גינסטיגע ווירטשאַפטליכע קאָניונקטורען; עס איז בעדייטענד געפאַלען די אַלגעמיינע אַרבייטסלאָזיגקייט אין אייראָפּא, ס'איז פערבילליגט געוואָרען דער פּראָצענט־פוס אין די בעזונדערע לענדער און צוזאַמען מיט דער פערבילליגונג פונ'ם קרעדיט האָט זיך אָנגעהויבען אַן־אויפלעבונג אין די אייראָפּעאישע האַנדעלס־בעציהונגען.

אָבער, לייראָר, איז דער אמת'ער קוואַל פונ'ם דאָזיגען קורצען „שפּע'דיגען“ פעריאָד געלעגען נישט אין אייראָפּע גופא, נאָר ערגעץ אַנדערשוואו. אַלע גינסטיגערע קאָניונקטורען אין יענער צייט, האָבען זיך מייסטענס ערקלערט מיט דער איינציגער און אינפאַכער סיבה, וואָס עס האָבען אָנגעהויבען מיט איינמאָל אַריינפליסען גרויסע אינוועסטיציע־קאַפּיטאַלען פון אַמעריקאַ. דער גרעסטער צופלוס פון די פערשידענע אַמעריקאַנישע הלוואות איז געווען אין יאָהר 1927; אין דער אַנדערער העלפט פון יאָהר 1928, האָט ער זיך שוין פערקלענערט און אינ'ם ערשטען קוואַרטאַל פון יאָהר 1929 האָט זיך דער דאָזיגער קאַפּיטאַלען־צופלוס אינגאַנצען אָפּגעשטעלט.

נאָך ערנער די ניו־יאָרקער פינאַנציעלע ספערען האָבען נישט נאָר אויפגעהערט צו ליפערען אינוועסטיר־קאַפּיטאַלען פאַר אייראָפּע, נאָר, פערקעהרט זיי האָבען אָנגעהויבען פיבעראַפּט אָפּצוציהען זייערע קרעדיטען פון די אייראָפּעאישע מערק. די בעוועגונג פון גאָלד און רעזערוען האָט ראַדיקאַל געענדערט איהר ריכטונג, און זי פליסט איצט פון אייראָפּאַ צוריק קיין ניו־יאָרק.

צוליב דעם זענען איצט אַ גאַנצע רייהע אייראָפּעאישע לענדער אַריינגעפאַלען אין ערנסטע פינאַנציעלע שווערינקייטען, מחמת עס מערקט זיך דער אָפּפלוס פון גאָלד און רעזערוען גלייכצייטיג כמעט פון אַלע עמיסיע־בענק אין אייראָפּע. נאַטירליך, מוז זיך אַזאַ ערשיינונג גלייך אָפּשפּיגלען אויף דער פינאַנציעלער לאַגע און קרעדיט־קראַפט פון די אַלע לענדער, און שפּעטער — אויך אויף זייער אַלגעמיינער ווירטשאַפטליכער קאָניונקטור.

ס'איז שוין איצט מעהר קיין ספק נישט, אַז אייראָפּע, אַלס איין גאַנצעס, טרעט אַריין אין אַ נייעם פעריאָד פון בעדייטענדע ווירטשאַפטליכע און פינאַנציעלע שווערינקייטען, אין אַ פעריאָד פון אומגינסטיגע קאָניונקטורען. אויף ווי לאַנג — דאָס קען מען נאָך לעת־עתה נישט פאָראויסזאָגען.

בעזונדערס קאַטאַסטראָפאַל האָט זיך איצט אָנגעהויבען צו'אויספּליינען די ווירטשאַפטליכע סיטואַציע אין דייטשלאַנד, וועלכע האָט, ווי בעקאַנט, אַמזייסטע גענאָסען פון די אַמעריקאַנישע הלוואות, אַ דאַנק וועלכע ס'איז איהר שוין כמעט געלונגען אויפצוריכטען זיך פון איהר נאָכ'מלחמה'דיגען ווירטשאַפטליכען חורבן.

דער פּרעזידענט פונ'ם דייטשען מלוכה־באַנק, ד"ר היאַלמאַר שאַכט, האָט זיך לכתחילה גאַנץ פּאַסיוו צוגעקוקט צו דעם אָפּפלוס פונ'ם גאָלד און רעזערוען פון דער דייטשער מלוכה־באַנק, מיינענדיג אַז דערמיט וועט ער זיך פערלייכטערען זיין אויפגאַבע אויף דער פּאַריזער קאָנפערענץ ביים אַראָפּרינגען די רעפּאַראַציע־סומע.

די דאָזיגע מאַניפּולאַציע האָט זיך אָבער לסוף אַרויסגעוויזען פאַר אַ גאַנץ געפעהרליכער, וואָרום דייטשלאַנד האָט נאָך ערשט נישט לאַנג דורכגעלעבט זעהר אַ שמערצליכען אינפלאַציע־פּראָצעס, און אויף דער ידיעה, אַז אין משך פון קנאַפּע פיר חדשים האָט די דייטשע מלוכה־באַנק פערלוירען גאָלד און רעזערוען אויף דער סומע פון קרוב אַ מיליאַרד גאָלד־מאַרק, האָט די דייטשע בעפעלקערונג רעאַגירט מיט אַ נייער פּאַניק: מען האָט גלייך אָנגעהויבען צוריקציהען די אָפּשפּאָרונגען און דעפּאָזיטען פון די בענק, און קויפען דאָלאַרען און אויסבייטען די מאַרקען אויף אַלע אַנדערע וואַליוטעס.

דאָס איז געווען בלויז אַן'התחלה פון איינעם פון די געפעהרליכסטע קריזיסען — אַ קריזיס אינ'ם צוטרוי צום דייטשען מלוכה־באַנק. במילא האָבען שוין אויף דעם אויך אָנגעהויבען צו רעאַגירען די אויסלענדישע קרעדיטאָרען פון דייטשלאַנד, וועלכע האָבען זיך גענומען בעציהען צו איהר מיט גרויס פאָרזיכטיגקייט און אויך ביסלעכווייז צוריקציהען זייערע אינוועסטיציעס פון די דייטשע בענק. אַזוי אַרום האָט זיך אין דייטשלאַנד געשאַפען אַ סיטואַציע פונקט כמעט אַ נייער וואַלוטע־פּאַניק, און דאָס לאָזט זיך שוין שפּירען אויפ'ן גאַנצען שטח פון אייראָפּאַ.

אַמעריקאַ, אַלס קוואַל פון קרעדיטען פאַר אייראָפּאַ, האָט אָנגעהויבען ביסלעכווייז מטושטש ווערען. עס ווערט אַלץ מעהר קלאָר און דייטליך, אַז פאַלש זענען געווען די האָפנונגען, וועלכע זענען געלייגט געוואָרען אויף אַמעריקאַ, אַלס דעם גרויסען אייראָפּעאישען באַנקיר. אייראָפּאַ, לאָזט זיך אויס, מוז זיך אַרויסהעלפען מיט די אייגענע כוחות.

צי וועט אָבער דער אייראָפּעאישער קאָנטינענט קענען איינהאַלטען זיין פינאַנציעלע און ווירטשאַפטליכע גלייכגעוויכט אָהן דער הילף פון אַמעריקאַנישע און ענגלישע קאַפּיטאַלען — דאָס איז איצט די וויכטיגסטע פּראָבלעם פון דער אייראָפּעאישער ווירטשאַפט — אַ פּראָבלעם, וועלכע איז איצט געוואָרען שטאַרק אַקטועל.

פ. ז.

דער אַמעריקאַנער טאָן

אין אַ ניו־יאָרקער רעסטאָראַן, ביי אַ גלעזל טיי, זענען געזעסען צוויי יודישע שריפטשטעלער, ביידע צופעליג דאָקטוירים־פילאָזאָפען, איינער אַן „אַמעריקאַנער“ און דער אַנדערער אַן'אָקאָרשט געקומענער פון יוראָפּ.

האָט דער אַמעריקאַנער אַ פרעג געטהון דעם גאַסט, לויט'ן אַמעריקאַנער נוסח:

— ווי געפעלט אייך עפּעס אונזער אַמעריקע?

און דער יוראָפּישער דאָקטאָר־פילאָזאָף גראָד נישט אַזוי נתפעל פון די אַמעריקאַנער מידות און האָט אַרויסגעזאָגט אַ מיינונג נישט גאַנץ גינסטיג. און כדרך הטבע האָט זיך צופלאַקערט אַ דיסקוסיע.

ביידע זענען גראָד שיינע רעדנערס, און ס'זענען געפאַלען בילדער, מעטאַפאָרן און ציטאַטען פלאַם־פייערדיגע.

זענען ביידע אַוועק און אָנגעשריבען פעליעטאָנען פאַר זייערע צייטונגען טאַקי אויף דער בעהאַנדעלטער טעמע: „ווי געפעלט אייך אַמעריקע?“

דער איבערגעקומענער שרייבער — איהר פערשטעהט דאָך מסתם, אַז ס'איז ד"ר גאָטליב פון „היינט“ — האָט עס אויסגעטייטשט, אַז דער אַמעריקאַנער איז אַליין נישט זיכער אין דער ריכטיגקייט פון זיין לעבען, דעריבער פרעגט ער ביי אַלעמען מבינות. און ער האָט אַרויסגעזאָגט זיין קריטיק נישט אַזוי אין ווערטער, ווי אין פינטעלעך.

דער אַמעריקאַנער אָבער — ד"ר קאָראַלניק — האָט דערקלערט, אַז די דאָזיגע פראַגע שטעלט דער אַמעריקאַנער איראָניש. פּשוט, ער מאַכט חוזק פונ'ם גרינעם: אוי מיר אַ מבין! און ער האָט קריטיקירט דעם גאַסט'ס קריטיק, אָבער שוין נישט מיט פינטעלעך, נאָר מיט ווערטער, נישט מיט ווערטער, נאָר מיט קלעפּ פון אַ האַמער, אַז פונקען האָבען געשפּריצט.

איהר אייראָפּעער, האָט אַ חוצפּה, צו קריטיקירען אונזער מאָראַל? ווער זענט איהר עם אַזוינע מילבען זענט איהר דאָך, מוראַשקעס! און ווי האָבען זיך אייערע פאָעטען צולירעט פאַר אַן'אַמעריקאַנער דריטראַנגיגע סוברעטין? ס'איז דאָך געווען אַ חרפּה צו לייענען!

גערעכט איז ד"ר קאָראַלניק. אַמעריקע דאַרף טאַקע אונזערע בעסטע ליטעראַרישע כוחות און די וואַרשאָווער דיכטערס האָבען זיך טאַקע בעפּאַטשקעט מיט זייערע דיפירעמבען פאַר'ן נאַסען־לירעל „ס'שאָקעלט זיך“.

אָבער ד"ר קאָראַלניקס גרויסמוט ענטקעגען די וואַרשאָווער חברים געהערט פאָרט צום אַמעריקאַנער סנאָביזם.

דער אמת איז דאָך, אַז די שמוציגע קופּלעטען מיט די סוברעטעס מיט'ן גאַנצען שונד־טעאַטער זענען אונז נעקומען פון אַמעריקע, און די קונץ פון שרייבען תהילות ותשבחות פאַר אָט די אַלע שמוציגקייטען האָבען מיר אויך געלערנט פון אייך, אַמעריקאַנער. טאָ פונוואַנען אַזאַ ברייטער גאַווה'דיגער טאָן?...

אָ: דער תירוץ: אַמעריקע.

גאַליציע האָט זיך בעליידיגט.

די וואַרשאָווער קאָרעספּאָנדענטען פון ניו־יאָרקער „טאָג“, י. מ. נייטאַן און א. צייטלין, האָבען געשריבען, אַז ביי אונז אין דער קאָנגרעס־ביקע קומט פאָר אַן'אינוואַזיע פון גאַליציאַנער אינטעליגענטען, וואָס צייכענען זיך נישט אויס מיט זייער מאָראַל.

האָט זיך אָנגעצונדען אַ הייליגער צאָרן ביים אַמעריקאַנער זשורנאַליסט קירשענבוים און ער האָט זיי אָנגעשאָטען אַ קאָלנער נאָר ווי אַ רייכער גביר.

סטייטש, איהר, אַזוינע און אַזוינע מינערוועדטיגע דיכטערס, פּוילישע העצערס, וואָסער חוצפּה האָט איהר צו זידלען און בלאָפען? מירן אייך געבען איבער די הענד! איהר זאָגט, אַז גאַליציאַנער מיינען נישט, וואָס זיי זאָגען? אָט בין איך אַ גאַליציאַנער און מיין יאָ איז יאָ, מיין ניין איז ניין! נישקשה, מיר וועלען אייך נישט שווייגען! די פּוילישע און רוסישע יודען וועלען אויסלאַכען און פערשפּייען אַזעלכע שרייבערס, וואָס זוכען צו מאַכען העצעס צווישען איין קלאַס יודען געגען אַ צווייטען.

איז ווידער ה' קירשענבוים זעהר גערעכט. למאי טאַקע בערערען אַן'איינעם ברודער? אָבער דער אמת איז דאָך, אַז „גאַליציאַנער“ איז דווקא אין אַמעריקע אַ שם־גנאי; ווען איינער זאָגט אין אַ המצאה דעם אַנדערען: „ביסט אַ גנב“, ענטפערט יענער: „ביסט אַליין אַ גאַליציאַנער“.

און וואָס שייך דער אַמעריקאַנער גאַסטפריינדליכקייט, האָבען מיר עס דאָך זייער גוט דערקענט אינ'ם שליסען די טויערן...

פונוואַנען זשע אַזאַ הויכער טאָן, אַזוויל גיפט און גאַל געגען די וואַרשאָווער חברים?

איז דער תירוץ: אַמעריקע.

אַ ברוגז־שפּיל צווישען די יודישע אַרטיסטען פון ניו־יאָרק און פון וואַרשע.

וואַרשאַ איז סרום, ס'איז געשעהען אַ פּילגש בגבעה: דער אַרטיסט טייטלבוים פון אַמעריקע איז דורך דער מאַכט אַרויסגעשיקט געוואָרען. און אַמעריקע חושד, אַז דאָ שטעקט אַ האַנד פון יודישען אַרטיסטען־פעראיין.

און נישט בלויז דאָס, אַז ס'קומט קיין פּוילען אַן'אַמעריקאַנער יודישער אַרטיסט, לייגט מען אויף איהם אַרויף אַ קאָנטריבוציע פון אַ הונדערטס דאָלאַר און חוצדעם פון הויכע פּראָצענטער פון זיינע סבאָרען.

בקיצור: וואַרשע שטיקט דעם אַמעריקאַנער אַקטיאָר.

נייט וועגען דעם אַ „פריינטליכע“ דיסקוסיע אין (ווייטער זעה 7־טע זייט).

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

21 דינסטאג — יא אייר תרפ"ט

מאי

זון-אויפגאנג 3.38
זון-אונטערגאנג 7.27

פאבאר פון יאהרגאנג 1908

היינט, דינסטאג שטעלען זיך צו דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1 (פאמארסקא 18) די מאנספערשוינען פון יאהרגאנג 1908, וואס וואוינען אין 3-טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף S ביז Sy

מארגען — S פון Sy ביז'ן סוף.

פאבאר-קאמיסיע נומער 2 (אנראדאווא 34) דער יאהרגאנג 1908 פון 7-טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף

U. W. Z.

מארגען — 6. קאמיסאריאט אלע בוכשטאבען.

פאבאר-קאמיסיע נומער 3 (זאקאנטנא 82) דער יאהרגאנג 1907 מיט קאטעגאריע „B" פון יאהר 1928 פון 4-טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף די בוכשטאבען

A. B. C. D. E. F. G. H.

I. J. K. L. Ł. M. N. — מארגען

רעגיסטראציע פון „פרעמדע"

(—) היינט דארפען זיך מעלדען די פרעמדע אויף קילינסקי גאס 152, ביי וועלכע די פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט דעם אות V. W.

ביים רעגיסטרירען דארף מען האבען ביי זיך די פערזענליכע דאקומענטען, א צייגניש פון אידענטישקייט און צוויי פאטאגראפיעס.

פערד-איבערזיכט

(מ) היינט, דינסטאג, דארף מען צושטעלען אויפ'ן העלער פלאץ אלע פערד, וועמענס בעזיצער עס וואוינען אין 14 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף

A. B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, Ł.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) אנטאניעוויטש, (פאביאניצקא 50). כאנדזשינסקי, (פעטריקאווער 154). סאקאלעוויטש, (פשעיאזד 19). רעמבעלינסקי, (אנדזשעיא 28). י. זוסרעלעוויטש, (פעטריקאווער 25). קאספערקעוויטש, (זגערזשער 54). טראווקאווסקי, (בזשעזשינער 56).

וו.י.ז.א.

(—) מארגען, מיטוואך, האלב 9 אין אוונט וועט אויפ'ן געוועגליכען טיי-אוונט ד"ר ארמיאן האלטען א פארלעזונג „די איינדרוקען פון א רייזע איבער פאלעסטינא".

ביי מאגען-בעשווערדען

פערקלענערטען הונגער-געפיהל, בארם-פערשטאפונג, דרוקען געגען די לעבער, בעקלעמונגען, גלידער-ציטערנישען, שלעפעריגקייט, ווירקט אויסגעצייכענט א גלאז נאטירלעך ביטער-וואסער

Franciszka Józefa

און עס בעווירקט אויך א שנעלער פערדייאונג. ערצטליכע מיטיילונגען פון אלע לענדער ריהמען שטארק דאס ביטער-וואסער פון פראנץ יאזעף אלס א וויכטיג הילפס-מיטעל געגען מאגען-קראנקהייטען, צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד-אפטעקנעם. 33

Dr. H. WOŁKOWYSKI

נעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

אנסמ אן פון 8–10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אוו

בעשלוססען פון לאקאטארען-צוזאמענפאהר

(—) דער נעכטיגער טאג פון לאקאטארען-צוזאמענפאהר האט זיך אנגעהויבען מיט אנ'עקספאזע פון די רעלעגאטען אין די וואוין-הייזער פון פעריין „לאקאטאר" אויף קעניג-גאס אין כאיני און די ארבייטער-הייזער פון מאגיסטראט אויף קאנסטאנטינער פאלעסיע.

3 א זייגער נאכמיטאג האבען זיך אנגעהויבען די ווייטערדיגע זיצונגען פון צוזאמענפאהר אין זיצונגס-זאל פון מאגיסטראט.

עס זענען געהאלטען געווארען רעפעראטען וועגען רעגירונגס-פראיעקט צו העכערען דאס דירה-געלד אויך פאר-צוועקען, וועגען נאוועליזירען דאס געזעץ וועגען לאקאטארען-שוץ, וועגען דער פאר-פראגע, וועגען צוטרעטען צו דער אינטערנאציאנאלער לאקאטארען-ארגאניזאציע.

נאך לעבהאפטע דיסקוסיעס, וועלכע האבען זיך פערצויגען ביז שפעט ביינאכט איז צום סוף אנגענומען געווארען א פראטעסט-רעזאלוציע געגען דעם פראיעקט צו העכערען דאס דירה-געלד, וועלכער בעלאסטעט נאר די לאקאטארען. די רעזאלוציע פאדערט, אז די רעגירונג זאל צוריקציהען איהר פראיעקט. א צווייטע רעזאלוציע פאדערט, אז דאס בויען וואוין-הייזער זאל געטון ווערען אויפ'ן חשבון פון די אלגעמיינע שטייערן, בעזונדערס זאל צו דעם צוועק גענומען ווערען דער גאנצער לאקאל-שטייער.

די צווייטע רעזאלוציע פאדערט איינצופיהרען א געזעצליכען קאנטראל איבער דער בוי-בעוועגונג וואס ווערט סובסידירט דורך די קאמיטעטען פון אויסבויען די שטעט פון רעגירונגס-געלדער.

ווייטער האט דער צוזאמענפאהר געפאדערט אפצושטעלען דאס העכערען פון דירה-געלד אויף קליינע וואוינונגען און אפשטעלען דאס ארויסגעבען פון עקסמיסיעס.

אין א בעזונדערער רעזאלוציע ווערט געפאדערט צו פערברייטערען דאס געזעץ וועגען לאקאטארען-שוץ אויך אויף נייע הייזער.

ס'איז אויך בעשלאסען געווארען טעלעגראפיש מיטצוטיילען דער רעגירונג די בעשלוססען פון צוזאמענפאהר אז בעטען די רעגירונג זאל זיי אונטערשטיצען.

צום סוף איז געוועהלט געווארען די צענטראל-פערוואלטונג פון דער פוילישער לאקאטארען-ארגאניזאציע, פון לאדז זענען אין דער פערוואלטונג געוועהלט געווארען: ד"ר מיעשינסקי, יאן האנעמאן און ד"ר קאנארסקי. נאך די שלוס-רעדעס פון פארזיצענדען סאגאנסקי און ד"ר מיעשינסקי איז דער צוזאמענפאהר געשלאסען געווארען.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון יודישען קריגס-אינוואלידען-אלמנות-און יתומים-פערבאנד

אין לאקאל איז פון „התאחדות" פארגעקומען די ערשטע אלגעמיינע פערזאמלונג פון יודישען קריגס-אינוואלידען אלמנות- און יתומים-פערבאנד אין לאדז, ה' שולמאן עפענט די פערזאמלונג בעגריסט די אנוועזענדע ה"ה: שווארץ דעלעגאט פון דער צענטראלע פון יודישען קריגס-אינוואלידען פערבאנד אין פוילען, ווי אויך דעם ה' כמיעלעווסקי, פארשטעהער פון דער לאדזשער וואיעוואדזטווע.

ה' סט. שרעטער גיט אפ דעם בעריכט אין נאמען פון דער ארגאניזאציאנס-קאמיסיע. ער ווייזט אן די שוועריגקייטען, וואס זענען ענטשטאנען בעת'ן ארגאניזירען דעם קריגס-אינוואלידען-פעראיין אין לאדז. ניט קוקענדיג אויף אלע שוועריגקייטען איז דאך די ארגאניזאציע-קאמיסיע געלונגען איבער אלע שוועריגקייטען צו שאפען דעם פעראיין אין לאדז. ביז איצט האבען זיך שוין רעגיסטרירט ביז 60 מיטגלידער. ס'איז אויך ארורכגעפיהרט געווארען אין משך פון דער צייט, פערשידענע אקציעס, לטובה די קריגס-אינוואלידען און אלמנות און יתומים, ווי פסח-אקציע און קוילען-אקציע.

דער פארשטעהער פון דער צענטראלע האלט א רעפעראט וועגען דער לאגע פון די יודישע קריגס אינוואלידען אלמנות און יתומים אין דער גאנצער וועלט און אין פוילען, בפרט און — קומט צום אויספיהר, אז נאר א שטארקע ארגאניזאציע פון די יודישע קריגס-אינוואלידען קאנען פערבעסערען די לאגע פון די אינוואלידען, אלמנות און יתומים אין פוילען.

דער פארשטעהער פון דער וואיעוואדזטווע ה' כמיעלעווסקי זאגט צווישען אנדערע, אז די לאדזער וואיעוואדזטווע וועט מיטהעלפען צו פערבעסערען די לאגע פון די קריגס-אינוואלידען אין לאדז.

נאכדעם ווי ה' שולמאן לעזט פאר די סטאטוטען, וועלכע ווערען פון דער פערזאמלונג אנגענומען, ווערען אנגענומען פערשידענע רעזאלוציעס צווישען אנדערע ארויסצושיקען א בעגריסונגס-טעלעגראמע צום מלוכה-פרעזידענט, ווי אויך צום מארשאל פילסודסקי. ס'ווערט אויך בעשלאסען אנצוגעהמען אלס עהרען-מיטגלידער פון לאדזער פיננאיין די ה"ה: סיים-דעפוטאט העלער, הערשאנשווארץ, י. בוכנער, און סט. שרעטער פון לאדז.

נאך א דיסקוסיע ווערען דער צוקונפטיגע ארבייט, וועלכע ס'האבען זיך בעטייליגט די ה"ה: שולמאן, פעלדמאן, בארענשטיין און אנדערע ווערט געוועהלט פאלגענדע פערוואלטונג: סט. שולמאן, ש. הוטשער, י. פעלדמאן, ר. ראזענבערג, קאלינסקי, מאנשיין, און כץ. פערטרעטער: בראון, גאלבוים, אין די רעוויזיר-קאמיסיע: עלפאנר, שמולעוויטש, יאקובאוויטש, פערטרעטער: גרינבלאט, עהרען-געריכט: מ. ראסין, ברייטשטיין, פלאצקע.

טראדיציאנעלער פריהלינגס-פריהמארגען פון דער מעדעם-שול

די מעדעם-שול האט איינגעארדענט, אין פילהארמאניע", איהר טראדיציאנעלען פריהלינגס-פרימארגען, וואס האט איבערגעלאזען א גאר שטארקען רושם.

ווי אין יעדען יאהר, איז אויך דאס מאל דער פריהמארגען פערוואנדעלט געווארען אין א יום-טוב פאר די קינדערלעך און פאר דער גרויסער צאהל עלטערן, וועלכע האבען איבערגעפולט דעם זאל.

אין דער גאנצער צייט, וואס דאס פראגראם איז דורך די קינדערלעך אויסגעפיהרט געווארען אויף דער סצענע, האט צווישען די פערזאמעלטע געהערשט א געהויבענע און בעגייסטערטע שטימונג. יעדער אויסגעפיהרטער נומער איז בעגליט געווארע מיט הוישענדע ענטוזיאסטישע אפלאדיסמענטען.

דאס פערשידענארטיגע פראגראם און די פרעכטיגע אויספיהרונג, האבען בעוויזען, אז די מעדעם-שול פיהרט ארורך א גרויס-פעדאגאגישע ארבייט פאר דער יודישער שול.

געעפענט דעם פריהלינגס-מארגען האט דער קינדער-כאר אונטער דער לייטונג פון ה' ל. ליבזשאווסקי מיט'ן ליד „אונזער שול". ווייטער פיהרט דער כאר אויס א פוילישע ליד און „דאס ליד פון ברוזט" ביים אויסגעצייכענטען אקאמפאנימענט פון פרל. ר. פרידע און ר. אנינסקא.

נאכ'ן געזאנג האבען די קינדער אויפגעפיהרט „דעם פערשטעלטען גנב", א טראגי-קאמישע שפיל אין 1 אקט פון דיכטער י. קאצענעלסאן, רעזשי פון אויטאר. די קליינע „ארטיסטען" שפילען פריי און דרייסט אויף דער סצענע.

נאך דער פארשטעלונג האט מען דעם אויטאר דערלאנגט בלומען.

דאן קומט גימנאסטיק אונטער דער קלאנגען פון קלאוויר, שיינע ריטמישע איבונגען, פיראמידען, פיגורען אונטער דער געניטער לייטונג פון ה' ל. פרידמאן.

עס קומט א פויזע.

אין צווייטען טייל זינגט דער קינדער-כאר דריי שיינע לידלעך, וואס רופען ארויס לאנג רוישענדיגע אפלאדיסמענטען.

דורך די קינדער ווערט אויסגעפיהרט „שפיל-צייג" (פויליש) א סצעניש בילד אין 1 אקט פון א. קוויצינסקא, מוזיק און אילוסטראציעס ה' זיל. קראנענבערג, רעזשי פרל. ז. קרוש.

די שול-קינדער האבען זיך אין ראזיגען נומער בעזונדערס אויסגעצייכענט מיט די אויסגעפיהרטע פראכטפולע טענץ. דער פרל. קרוש, וועלכע האט דעם נומער רעזשירט, מאכט מען אוואציעס.

צום סוף, „דאס געפונענע גליק", א סצעניש בילד פון ע. שעלבורג פון פויליש, פריי איבערגעארבייט דורכ'ן ה' ל—קי. „דאס געפונענע גליק" איז דאס נייע לעבען פון פרייער ארבייט און פרייען שאפען.

לאנגדויערענדע בעגייסטערטע אפלאדיסמענטען זענען געווען דער אויסדרוק פון דאנק מצד די פערזאמעלטע, וועלכע האבען איבערגעלעבט א ניינע שעה פון פריידיגען נחת, דורך דער שפע פון גייסטיגען תענוג, וואס די קינדערלעך האבען זיי פערשאפט.

לאנד-קאנפערענץ פון „בנות אגודת ישראל"

צווייטער טאג

נעכטען, אין צווייטען טאג פון דער לאנדעס-קאנפערענץ פון „בנות אגודת ישראל" עפענט די פערזאמלונג, פרל. שאיע (בלאשקי) מיט א בעגריסונג די אנגעקומענע געסט: ראצענשטיין פון דער קראקאווער לעהרער סעמינאר פרל. לאנדסבערג, די ה"ה פרידמאן און ארלעאן (ווארשא); ד"ר ראבינער קאהן און ד"ר לעבע (בערלין).

וועגען דער עטיק אין דער יודישער רעליגיע און וועגען דער בעציהונג צו פרעמדע פעלקער רעדט פערירט רעד. ר"ר ראבינער קאהן.

ד"ר לעבע בעגריסט די קאנפערענץ אין נאמען פון די ארטאדאקסישע קהלוה אין דייטשלאנד.

ה' פרידענזאן גיט אפ א טעטיגקייטס-בעריכט וועגען דער ארבייט פון דער ארגאניזאציע און וועגען זשורנאל „בית יעקב" ער רעדט וועגען דער פוילישער בייבלאגע אין זשורנאל און קומט צום אויספיהר אז די פוילישע בייבלאגע דארף סקאסירט ווערען.

מיט אנאינהאלטסרייכען רעפעראט וועגען פאציבערי טען יודישע ערציהערינס און וועגען א גאנזירען זייעריש פ'דיגע לעהרער-קורסען האלט פרל. לאנדסבערג.

נאכ'ן רעפעראט ענטוויקעלט זיך א לעבהאפטע דיסקוסיע וואס האט געדויערט ביז נאך דער מיטאג-פויזע.

פרל. אסתר ראזען (בלאשקי) האלט א אינהאלטסרייכען רעפעראט און אין א שעהנעם פארגינען יודיש, וועגען די קולטורעלע אויפגאבען פון דער ארגאניזאציע.

פרל. סאבאטקא (לאדז) רעדט וועגען ער בעדייטונג פון אייניגקייט אין דער ארגאניזאציע.

עס ענטוויקעלט זיך דאן א דיסקוסיע וועגען די אויסגעדערטע בעריכטען און רעפעראטען.

פרוי פאגעל שטעלט זיך אפ אויפ'ן מאמענט אין ה' פרידענזאנס רעפעראט וועגען סקאסירען די פוילישע בייבלאגע אין דעם זשורנאל „בית יעקב".

די רעדנערין האלט, אז וויכטיג איז נישט דאס אויסערליכע נאר דער אינהאלט, מען קען רעדען צו די וועלכע פערשטעהען נאר פויליש און דער פוילישער שפראך, און אין דער שפראך זיי איבערגעבען, די געוואונשענע און נויטיגע אידעאלען. ס'איז נישט כדאי אפצושטויסען די, וועלכע פערשטעהען נאך נישט קיין יודיש.

פרוי זשעניהער לעגט פאר א פשרה: אויב פויליש זאל זיין א בעזונדערע אויסגאבע, א פעריאדישע, אדער נישט פעריאדישע, וואו עס וועלען זיך קענען ארויסזאגען די, וועלכע קענען זיך ארויסזאגען נאר אויף פויליש.

א גלענצענדער ענטפער די פויליש-אנהענגערינס גיט ה' עקערמאן (ווארשא) ער אונטערשטרייכט, אז די פראגע וועגען דעם פוילישען בלעטעל אין זשורנאל איז נישט קיין פראגע פון נוצען, אדער שאדען, נאר א פרינציפיעלע. די פרויען דארפען זיך ספעציעל אפשטעלען אויף דעם פרינציפ: די מענער רעמאנסירען זייער יודישקייט אפילו מיט דעם אויסערליכקייט, מיט דער קליידונג א. ד. גל. די פרויען קענען רעמאנסטרירען זייער יודישקייט אין נאם מיט רעדען יודיש, דאס איז זייער קדוש השם. דער רעדנער שטעלט זיך אפ אויף דער „שמענדריק-אסימילאציע" פונ'ם „נאש פשעגלאנד". וועלכע טענה'ט דאמאלס: — ווי פרעריגען יודישקייט אויף פויליש, זיי זענען כשרע יודען, נאר אויף פויליש. די פרוכטע פון זייער פרעריגען יודישקייט אויף פויליש, איז אבער קלאר — שמענדריק אסימילאציע.

די פריהערדיגע אסימילאטארען — זאגט דער רעדנער — האבען געהאט דעם מוט אפען צו זאגען, וואס זיי ווילען, זיי האבען אפען גערעדט, אז אזוי ווי זיי זעהען נישט פאר אז דאס יודישע פאלק זאל א קיום האבען אין איצטיגען צושטאנד ווילען זיי זיך אסימילירען. די איצטיגע „שמענדריקלעך" האבען נישט די דרייסטקייט צו זאגען אפען: מיר רייסען זיך אפ פון אייך! און זיי די פויל-יודישקעס זאגען נאר: „עס איז דאך גארנישט עס איז דאך יודישקייט, נאר אויף פויליש".

און דער רעדנער ענדיגט: „יודיש, ריין יודיש שמועגוג יודיש".

די רעדע פון ה' עקערמאן האט גרויס ערפאלג.

אין דעם זעלבען זין — זאגען זיך נאכדעם ארויס פרל. אסתר ראזא, וועלכע האלט, אז די קליינע צאהל מיטגלידערינס, וועלכע פערשטעהען נאר פויליש, און וועלכע ווילען געניטגט זיין צו שרייבען און לעזען יודיש, וועלען זיך אויסלערנען רעדע זאהן שרייבען יודיש.

די פארזיצערין ערקלערט דאן א פויזע בעת וועלכער זי לעזט דורך א בעגריסונגס-דעפעשע פון לייפציג, דייטשלענדערין און יאקובזאגנע, וועלכע מעלדען, אז זיי קומען היינט רעסטאג צו דער קאנפערענץ.

נאך דער פויזע ווערט נאך דיסקוסירט איבער'ן בעריכט אז עס ווערט געהאלטען א רעפעראט הער גען לוקסס.

מיניסטער סקלאַדקאָווסקי אין לאָדז

(2) נעכטען האָט זיך פּאַר'ן לובער אָפּגע־שטעלט אַן אויטאָ פון וועלכען ס'איז אַרויס דער אינערד־מיניסטער סקלאַדקאָווסקי. וועגען דעם איז מיטגעטיילט געוואָרען די פאָרשטעהער פון דער מלוכה־מאַכט וועלכע וועגען באַלד אָנגעקומען אויפ'ן אָרט. ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט האָט מיניסטער סקלאַדקאָווסקי מיט זיין פרוי און טעכטערל אין דער־בעגלייטונג פון קאַנצעלאַריע־שעף פון אינערד־מיניסטעריום פאַהרענדיג פון דער פּוזנער אויסשטע־לונג, זיך אָפּגעשטעלט פאַר'ן לובער אויף מיטאָג.

נאָכמיטאָג איז דער מיניסטער אָפּגעפאָהרען קיין וואַרשאַ, די פאָרשטעהער פון דער אויפזיכטס־מאַכט האָבען איהם בעגלייט ביז די גרענעצען פון דער לאָדזער וואָיעוואָדשאַפט.

בלוטיגע חגא־הולאַנקעס

(2) אויף פּשענדרוועלניאַנאַ 30 האָט וואַליצקי איינגעאָרדענט ביי זיך אַ פערוויילונג, בעת דער שמחה האָט יאַ. גענש, וואָס איז שוין געווען אַ ביסעל בגילופין זיך 2 מאָל אַריינגעשטאָכען אַ מעסער אין ברוסט. זיין ברודער סטעפאַן האָט געוואָלט ביי איהם אַרויסכאַפּען דעם מעסער און זיך אַליין פערוואונ־דעט. דאָך האָט אַזוי געווירקט אויף זייער ראַמע מאַריאַ שטעפניאַק, אַז זי האָט בעקומען אַ נערוועז־אַטאַק. מ'האָט צו זיי אַלעמען אַרויסגערופען די פאָר־גאָטאָוויע.

די פּאָגאָטאָוויע איז אויך אַרויסגערופען גע־וואָרען אויף וואָיטאָווסקאַ 4, צו מאַרטשעווסקין דאָרט איז בעת דער יו"ט שמחה ענטשטאַנען אַ קריגערייוואָס איז באַלד אַריבער אין אַ בלוטיג געשלעג. די אָנגעקומענע פּאָליציי האָט צואַמענגעשטעלט אַ פּראָטאָקאָל און אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע וועל־כע האָט באַנדאַזשירט 6 פּערזאָן.

אינזש. א. ווילנער

אין בערלין איז זונטאָג דעם 19. מאַי ד. י. געשטאָרבען אינזש. אליהו ווילנער.

זיין נאָמען איז גוט בעקאַנט אין אַלע קרייזען פון דער לאָדזער יודישע געזעלשאַפט, ווייל פון דער־יוגענט אָן האָט ער געווידמעט זיין ענערגיע דער יודישער געזעלשאַפטליכער אַרבייט.

אינזש. א. ווילנער איז געבוירען אין 1883 אין וואַרשע, אין אַ סוחרישער פאַמיליע, וואָס ציהט איהר יחוס פון ווילנער גאון דאָרט האָט ער געענ־דיגט גימנאַזיע. זיין העכערעס שטודיום האָט ער דורכגעמאַכט אין דאַרמשטאַט (אין דייטשלאַנד). שוין אַלס גימנאַזיסט האָט ער סימפּאַטיזירט מיט דער „פּועלי־ציון"־פּאַרטיי פון וועלכער עס האָט זיך שפּע־טער געבילדעט די פּאַרטיי „ס. ס." אין דאַרמשטאַט איז ער געווען פּרעזעס־מיטגליד פון דעם אַקאַ־דעמישען קלוב „מכבי", וואָס האָט גרופּירט אַרום זיך די יודישע סאָציאַליסטישע עלעמענטען און איז דאָרט געווען איינער פון די פיהרער פון דער „ס.ס."־גרופּע. נאָכ'ן פערענדיגען זיין שטודיום איז ער גע־קומען נאָך לאָדז, וואו ער איז ביז זיין לעצטער מינוט געשטאַנען אין דינסט פון דער יודישער גע־זעלשאַפטליכער אַרבייט. אין די יאָהרען פון דער רוסישער רעאַקציע האָט ער מיטגעאַרבייט אין דער לאָדזער אָפּטיילונג פון דער יודישער עמיגראַציע־גע־זעלשאַפט. ביים אויסברוך פון קריג איז ער איינגע־צויגען געוואָרען אין רוסישען מיליטער און אין דער צייט פון דער רוסישער מערץ־רעוואָלוציע איז ער געוועזען פאָרזיצער פון דעם רעגימענט־קאָמיטעט און גענומען אַן אַקטיווען אַנטייל אין דער רעוואָלוציאָנע־רער בעוועגונג.

קומענדיג צוריק איז ער אַריינגעטרעטען אין דער אָרגאַניזאַציע פון די „פּעראייניגטע" אין לאָדז און ביז דער לעצטער מינוט האָט ער מיטגעהאָלפען מאַטעריעל און מאָראַליש זיינע חברים. שפּעטער איז ער געווען איינער פון די גרינדער און ערשטער פאָרזיצער פון דער געזעלשאַפט „אָרט" אין לאָדז. ביי דער לאָדזער אַרבייט איז ער געבליבען ביז דער לעצטער מינוט, זייענדיג פּרעזידיום־מיטגליד און קאַסיר פון דער געזעלשאַפט „אָרט", אַ ספּעציעל אַקטיווען אַנטייל האָט ער גענומען אין דער אַקציע פאַר רעכט אויף אַרבייט פון דעם יודישען אַרביי־טער און זייענדיג פערוואַלטער פון דער טריקאָטאַזש־פאַבריק ביי דער אַקציע־געזעלשאַפט ג. אייטינגאָן און קאָמ. האָט ער דער ערשטער אָנגענומען יודי־שע אַרבייטער אין דער פאַבריק, נישט קוקענדיג אויף אַלע שטערונגען וואָס ער האָט דערביי געהאַט.

דער פערשטאָרבענער האָט זיך אויסגעצייכענט מיט ספּעציעלען פליכט־בעוואוסטזיין אויף וועלכען געזעלשאַפטליכען אָדער פּריוואַטען פּאָסטען ער זאָל נאָר נישט האָבען געשטאַנען.

זיין טויט האָט אַרויסגערופען אַן אויפריכטיגען טרויער ביי אַלע, וואָס האָבען איהם געקענט.

כבוד זיין אָנדענק!

און אַלזאָ בירגער! איבערמאָרגען דאָנערשטאָג...

איבערמאָרגען, דאָנערשטאָג,

הויבט זיך אָן די ציהונג פון דער 1־טער קלאַס פון דער גרויסער 19. מלוכה־לאָטעריע.

איבערמאָרגען, דאָנערשטאָג, איז אַ טאָג פון גליק, אַ טאָג פון פרייד, אַ טאָג פון פרעהליכקייט

" " וועלען אַלע מיט די לאָסען פון אונזער בעריהמטער קאָלעקטור זיך שטעלען פאַר דער גליקס־אורנע

" " ווערט ערוואַרט דורך אַ סך, אַ סך מענשען מיט גרויס שפּאַנונג

" " וועלען זיך די לאָסען פון אונזער קאָלעקטור אַרויסווייזען פאַר אַ גוטען אָנזאָגער פון דער צוקונפט

" " וועט דער לאָס פון אונזער קאָלעקטור זיך אַרויסווייזען שוין פאַר אַ סך, אַ סך מענשען אַלס אַן אמת'ער שטיצפּונקט און פערזיכערונג פון וויטערדיגען לעבען

" " דאַרפען אַלע אומבעדינגט בעזיצען אונזער לאָס, אַלס פון דער באמת גליקליכסטער קאָלעקטור

" " וועט זיך פערגרעסערן די רייהען פון מענשען, וועלכע זענען דורך אונז צופרידען און בעגליקט געוואָרען...

" " הויבען אונזערע שפּילער אָן אַ ניי לעבען.

אַלזאָ בירגער! צו אונז! צו אונז! צו אונז!

אונזער גליקליך לאָס וועט אייך געבען מזומן, וואָהלשטאַנד און גליק!!!

הויפּטגעווינס 750.000 זל. די אַלג. סומע פון די געווינסן איז 28.202.000 זל.

די ריזיקאָ איז אַ מינימאַלע! דער פּרייז פון די לאָסען איז אַ זעהר קליינער;

40 זל. 1/1 | 30 זל. 3/4 | 20 זל. 1/2 | 10 זל. 1/4

פאַר די געווינסען אין געקויפטע ביי אונז לאָסען האָבען מיר שוין אויסגעצאָהלט אונזערע געעהרטע שפּילער מיליאָנען, מיליאָנען זלאָטעס.

ווער עס זאָרגט וועגען וואָהלשטאַנד פון זיין אייגען הויז, דער קויפט אונזער לאָס

E. LICHTENSTEIN i S-KA

Warszawa, Marszałkowska 146

Łódź, Piotrkowska № 72

בעשטעלונגען פון דער פּראָווינץ ערלעדיגען מיר תיכף מיט דער פּאָסט.

קאָנטאָ P. K. O. 64.209 — די פירמע עקזיסטירט פון 1835 יאָהר.

פון היינט איז דער RENDEZ-VOUS פון די לאָדזער איינוואוינער

ביי אונז, פּיעטריקאָווער 72, קאָלעקטור.

גאַסטראָלן פון לידיאַ פּאָטאָצקאַ

אין פילהאַרמאָניע־זאַל

נעכטען אָוונט איז אין יודישען טעאַטער אין פילהאַרמאָניע ווידער אויפגעטראָטען די בעקאַנטע יודישע אַרטיסטין לידיאַ פּאָטאָצקאַ אין דער פּיעסע „ליבע און ליידענשאַפט". די פּאָר אויפטריטען פון דער אַרטיסטין זענען געווען ממש אַ טריומף פאַר דער גרויסער קינסטלערין, וועלכע בעזיצט זעהר פיל קינסטלערישע איינגענשאַפטען מיט וועלכע זי ווירקט אויפ'ן צושויער.

אַזאַ אַרטיסטין אויף דער יודישער ביהנע האָט לאָדז שוין זעהר לאַנג נישט געזעהן. אַ גענויע אָפּ־האַנדלונג וועגען איהר שפּילען וועלען מיר ברענגען אין קומענדיגען נומער.

היינט ווערט געשפּילט „זיין יודיש מיידעל", מאָרגען — „ליבע און לייידענשאַפט" מיט לידיאַ פּאָטאָצקאַ.

מעלדונגען

צו אַלע „התאחדות" מיטגלידער און סימפּאַטיקער!

חברים און פריינד!

נאָך אַ פּאָר טאָג איז געבליבען צו דער ענט־גילטיגער ליקווידירונג פון דער שקל־אַקציע, ביז דעם 25. ד. ח. מוזען אַלע די וועלכע האָבען גענומען שקלים צו פערשפּרייטען, פולשטענדיג רעגולירען זייערע חשבונות, די תלושים מיט די געלדער פאַר די פערקויפטע שקלים אָבגעבען אין פּאַרטיי־סעקרע־טאַריאַט שיענקיעוויטשאַ 3/5. חברים און פריינד! געדענקט דאָס נאָך אין אַ פּאָר טאָג ענדיגט זיך די שקל־אַקציע נוצט אויס די לעצטע פּאָר טעג פון דער שקל אַקציע, און פערשפּרייט מאַסען־ווייז דעם שקל, געדענקט דאָס פון דער שקל אַקציע איז אָב־העננגיג אונזער נצחון בעת די קאָנגרעס וואַהלען. אין אַלע ענינים פון דער שקל אַקציע דאַרף מען זיך ווענדען אין פּאַרטיי סעקרעטאַריאַט פון „התאחדות" שיענקיעוויטשאַ 3/5 טעגליך פון 5 ביז 9. דאָרט קאָן מען אויך בעקומען שקלים אַ גאַנצען טאָג.

אַלגעמיינער פּראָפ. לאַנדעס־פעראיין פון בעקליידונג אַרבייטער אין פּוילען, אָפּטיילונג לאָדז לאַנגעוויצקע 4

אַכטונג, דאַמען בעשטעלטע אַרבייטער!

היינט, דינסטאָג, ד. 21. ד. ח. 8 אָוונט קומט פאָר אין פעראיינס־לאָקאַל לאַנגעוויצקע 4 אַ גרויסע פאַך פערזאַמלונג. א. ט. א. וויכטיגע פאַך־פראַגען.

אַלע דאַמען־בעשטעלטע־אַרבייטער דאַרפען אומבעדינגט קומען! די פאַך־קאָמיסיע פון דאַמען בעשטעלטע.

7392

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער־שוואַכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קווארץ־לאַמפּ (האָר־אויספאַל)

נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונט.

פּערסמט פון גאַז

(2) אויף פּעטריקאָווער 28 האָט זיך פער־סמט מיט גאַז די 30 יאָהריגע דינסט וואַלעריאַ בוטשאַק. אין אַ גוססדיגען צושטאַנד איז זי אָפּגע־פיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט האָט בוטשאַק לייגענדיג זיך שלאָפען נישט גוט פערדרעהט דעם קראַן פון דער גאַז־מאַשינקע.

ספּאָרט־בעוועגונג.

„ל.ק.ס."—„טוריסטען" 0:0

זייט פיל יאָהר הערשט אַ אַנטאַגאָניזם צווי־שען די 2 שטאַרקסטע לאָדזער פוסבאַל־קלובען: „ל.ק.ס." און „טוריסטען". פיל האָט שוין צוליב דעם געליטען דער לאָדזער ספּאָרט. פון דעם אַנטאַגאָניזם צווישען די פעראיינען, האָט זיך אויך אָנגעשטעקט דאָס פּובליקום, וועלכעס פלעגט זיך אויף די מעטשען מיילען אויף 2 לאַגערען.

לעצטענס האָט אָבער פּאַסירט אַזאַ ערשיי־נונג, וואָס האָט אויפגערודערט די גאַנצע היגע ספּאָרט־וועלט און נעמלי:

אין דער זעלבער צייט, ווען קאָנפערענצען פון יודישע ספּאָרט־פעראיינען וועגען צוזאַמענ־אַרבייט ווערען כסדר אויפגעריסען צוליב קליינע פּערזענליכע אַמביציעלע" אין צווישען פעראיינס פּאָליטיק, ווען אויף די מעטשען פון די יודישע פעראיינען שטעהען אונטערן צייכען, פון דער אַמאָליגע אַוואַנטוריסטישע אַטמאָספערע פון „ל.ק.ס." און „טוריסטען", — אין דער זעלבער צייט איז געקומען דער היינטיגער פּרעזעס פון „ל.ק.ס." פּולק. הילאַרסקי און אויסגעשטרעקט די האַנד צו שלום צו די „טוריסטענ'ס" פּרעזעס גוזע. אַזוי אַרום איז צווישען די צוויי ביז איצט פערהאַסטע פעראיינען, געקומען צו שלום.

אויף דער קאָנפערענץ, וועלכע איז אין צו־זאַמענהאַנג דערמיט פאָרגעקומען, איז בעשלאָסען געוואָרען, דאָס די „ליגע"־מאַנשאַפטען וועלען שפּילען אַ „שלום"־מעטש, און דערמיט בעפעסטי־גען דעם געשלאָסענעם שלום. דער מעטש האָט טאַקע געזאָלט פאָרקומען אין אָנהויב סעזאָן. צו־ליב אָבער, דעם שלעכטען וועטער, איז דער מעטש דאַמאָלס אָפּגעלעגט געוואָרען און איז ערשט נעכטען פאָרגעקומען. די מאַנשאַפטען זע־נען צום נעכטיגען מעטש אַרויסגעטרעטען מיט פאָלגענדע מאַנשאַפטען:

„ל.ק.ס.": מילאַ, גאַלעצקי, ניעוויאַדאָמסקי, קאָוואַלסקי, קוביאַק, יאַשינסקי, דורקא, סאָוויאַק, קרול, יאַנטשיק, שלעדזש.

„טוריסטען": מיכאַלסקי, קאַראַש, פראַנקוס, קאַהאַן, וועלישעק, הינץ, מיכאַלסקי II, ווענגלאָוו־סקי, קילאָוויאַק, סטאַלאַרסקי, העראַמאַנס.

אַלזאָ, „ל. ק. ס." אָן צילען, טשמיעלען, „טוריסטען" אָהן אַל. קוביק.

פּאַר'ן אָנהויב פון מעטש האָבען זיך אוים'ן צענטער פון פּלאַץ צונויפגענומעןביידע מאַנשאַפ־טען מיט זייערע לייטונגען. די „טוריסטען" מיט די ה"ה: גוזע, גלאָזשעווסקי און „ל.ק.ס." מיט פּולק. הילאַרסקי, סקיביצקי און קאַנאָפּקאַ בראַש. פּולק. הילאַרסקי און דיר. גוזע האָלטען געלעגענ־הייט רעדעס און די פעראיינס פּרעזעסען טוישען זיך מיט „עדרעסען" און דער ריכטער ה' איזראַעל הויבט אָן דעם מעטש.

דעם אמת געזאָגט, איז דער מעטש נישט געווען אינטערעסאַנט, אַ חוץ אַ פּאָר איינציגע מאָמענטען. כמעט איבער דער גאַנצער צייט איז דאָס שפּילען אַ גלייכעס. בלויז צום סוף פון דער צווייטער העלפט האָבען די „טוריסטען" אַ איבער־געוויכט וועלכען זיי נוצען נישט אויס. פיל זייערע אָנגריפען געהען איבער און נעבען טויער, אָבער מילאַ ראַטעוועט זיי אָפּ. אויך די אַרויספאַלען פון „ל.ק.ס." ראַטעוועט קאַראַש.

ביידע מאַנשאַפטען האָבען נישט אויסגוצט פיל רעזולטאַטען און דער מעטש האָט זיך פער־ענדיגט 0:0.

לויט דעם פערלויף פון שפּילען און ספּעציעל די צווייטע העלפט, האָבען די „טוריסטען" געדאַרפט אַרויס אַלס זיגער.

ריכטער — ה' איזראַעל.

„ווידזעוו"—„אָרקאַן" 2:2

דער אינטערעסאַנטער מייסטערשאַפט'ס־מעטש צווישען די צוויי לידער פון דער „א"־קלאַס, „ווידזעוו" און „אָרקאַן" האָט געגעבען אַ רעמי־רעזולטאַט 2:2.

* * *

„ביעג"—„סאָקאָל" 1:2

„ביעג" זיגט כסדר אין די מייסטערשאַפטס־קאַמפּען און וועט אודאי ערצילען דעם לאָדזער מייסטערשאַפטס־טיטול פון דער „בע"־קלאַס.

* * *

„שטערן"—„אָראַטאָריום" 2:0

(וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „צע"־קלאַס).

ז ג י ע ר ז ש, 20 (טעלעפאָניש).

„הכח"—„סאָקאָל" 1:2 (0:0)

דאָ האָט היינט געשפּילט אַ מייסטערשאַפטס־מעטש דער לאָדזער „הכח" מיט דעם אָרטיגן „סאָקאָל".

„הכח" איז אַרויסגעטרעטען מיט סעגאַלן, וועלכע האָט די לעצטע מעטשען נישט געשפּילט. „הכח" האָט געהאַט איבער דער גאַנצער צייט פון מעטש אַ איבערגעוויכט און האָט דעם מעטש געוואונען 1:2.

ביז דער 80 מינוט איז דער רעזולטאַט גע־ווען 0:0.

„הכח" II — סאָקאָל II 0:3

אויך דעם פאָרמעטש וועגען דער מייסטער־שאַפט פון דער „בע"־קלאַס האָט געוואונען „הכח" II.

ק ר אָ ק אָ, 20 (טעלעפאָניש).

„קראַקאָוויאַ"—„וואַרטאַ" 0:5

„גאַרבאַרניאַ"—„וואַרטאַ" 2:3

די פּויזנער „וואַרטאַ" האָט זונטאָג און מאָנ־טאָג געשפּילט 2 ליגע־מייסטערשאַפטס־מעטשען אין קראָקאָ מיט „קראַקאָוויאַ" און „גאַרבאַרניאַ". ביידע מעטשען האָבען זיך פאַר „וואַרטאַן" פערענדיגט מיט מפּלות. מיט „קראַקאָוויאַ" האָט „וואַרטאַ" פערשפּילט 0:5 און מיט „גאַרבאַרניאַ" 2:3.

* * *

וו אַ ר ש אַ, 20 (טעלעפאָניש).

„לעגיאַ"—„פּאָלאָניאַ" 2:3

דער מייסטערשאַפטס־מעטש צווישען „לעגיאַ" און „פּאָלאָניאַ" האָט זיך פערענדיגט 2:3 פאַר „לעגיאַן".

אַלע טויערען פאַר „לעגיאַן" האָט געשאָסען דער יוד שטויערמאַן.

טויב־שטומע שפּילען פוסבאָל

„פּאַריז—„וואַרשאָ"

„פּאַריז"—„לאָדז"

זונטאָג האָט אַ טויב־שטומע־רעפּרעזענטאַנץ פון פּאַריז געשפּילט מיט דער רעפּרעזענטאַנץ פון וואַרשאָ און האָט דעם מעטש געוואונען 3:4.

מאָנטאָג, האָט די פּאַריזער רעפּרעזענטאַנץ געשפּילט אין לאָדז מיט דער היגער רעפּרעזענ־טאַנץ. דער מעטש האָט זיך פערענדיגט מיט אַ רעמי־רעזולטאַט 2:2.

קלאָרע דיבורים

וועגען דער פראַגע פון יודיש און העברעאיש אין ארץ־ישראל

פון ש. פּיעטרושקא

2

צווייטענס. די העברעאישע שפּראַך האָט אַ קאָלאָסאַלען חסרון, וואָס זי פערבינדט אונז נישט מיט די גרויסע ציוויליזירטע פעלקער פון איראָפּא און אַמעריקא. אָט דאָס ראָזינע, וואָס קען זיך אין פלוג אויסווייזען אַלס קליין, אומבעדייטענד, האָט באמת גאָר אַ קאָלאָסאַלע בעדייטונג. יודיש איז אַ שפּראַך פון דער אַזוי־גערופענער אינדאָ־גערמאַנישער אָדער אינדאָ־איראָפּעאישער שפּראַכען־פאַמיליע. דייטש, פראַנצויזיש, ענגליש, שפּאַניש, איטאַליעניש, יודיש, און אין אַ געוויסער מאָס אויך אַלע סלאַווישע שפּראַכען, רוסיש, פּויליש, טשעכיש האָבען אָה נאַ שיער בשותּפותדיגע שפּראַך־וואָרצלען, און דער עיקר, זיי האָבען אַ בשותּפותדיגען וואָקאַבולאַר, גראַמאַטיקאַלישע פאָרם (ווי די הילפס־צייטווערטער פון „האָבען“ און „זיין“ וואָס בילדען די צייט־פאָרמען וכדומה) און אַנדערע אַזעלכע אייגענשאַפטען. העברעאיש געהערט לגמרי נישט צו דער ראָזיגער וועלט, — געוויס, ווען אַ פאָלק האָט שוין אַ ריידשפּראַך, און מען זאָל קומען צום פאָלק און זאָגען, אַז ער זאָל זיין שפּראַך ענדערען, ווייל זי געהערט נישט צו דער שפּראַכען־פאַמיליע פון ציוויליזירטע פעלקער, וואָלט עס געווען אַן אומזין. אָבער ווען אַ פאָלק נעמט ערשט שאַפען פאַר זיך אַ ריידשפּראַך, מוז עס דורכאויס נעהמען אין אַכט אויך דעם ראָזיגען אומשטאַנד פון שפּראַכען־פאַמיליע.

דריטענס, אַפילו נישט קיין נייע טענה: די גרויסע יודישע מאַסען אין די גלות־לענדער, דאָס הייסט די 16 מיליאָן מינוס די עטליכע הונדערט טויזענד יודען פון ארץ־ישראל — וועלען ראָד געוויס נישט אָנהייבען רעדען העברעאיש, דאָס זענען ראָך אַלע מודה. אויף דעם בעסטען פאַל וועט מען זיי לערנען העברעאיש אויף דעם שפּיץ־מעסער. אָבער וועגען רעדען העברעאיש קען גאָר קיין רייד נישט זיין. און אויב איך רעד נישט אין אַ שפּראַך פון געבוירען אָן, אַפילו איך פערשטעה איהר, איז זי נישט מיין שפּראַך, איך קאָן איהר נישט פיהלען אַלס פאָלקסשפּראַך. בפרט, אַז די גרויסע יודישע מאַסען אין די גלות־לענדער וועלען ראָך וואָגאָר נישט פערשטעהן העברעאיש. עס קומט דעריבער אויס, אַז העברעאיש וועט אַלס ריידשפּראַך נישט צוזאַמענבינדען די גרעסטע טיילען פון יודישען פאָלק. מען קען זאָגען אַז קיין שום טיילען נישט אַ חוץ דעם קליינעם, עטליכע הונדערט טויר-

וענדיגען יודישען ישוב אין ארץ־ישראל. עס פרעגט זיך דעריבער: צי דערצו געהט מען בויען אַ „יודיש לאַנד“, וואָס זאָל מיט זיין שפּראַך זיין פּול־שטענדיג פרעמד צום גאַנצען יודישען פאָלק, זאָס זאָל אין קולטורעלער הינזיכט נישט האָבען די מינדסטע השפּעה אויף די ברייטע מאַסען פון יודישען פאָלק, וואָס זאָל שאַפען מיט זיך עפּעס אַ קליינעם העברעאישען „שבט“ אָהן שום שייכות מיט דעם פאָלקס־וואָרצעל און פאָלקס־שטאַם?

עס קומט אויס ווי יענער רעקרוט אין דער רייטשער קינדער־מעשה׳לע: „איך קויף מיר אַ קאַנאָנע און מאַך מיך זעלבסטשטענדיג“. מען קוקט נישט דערויף, וואָס כמעט דאָס גאַנצע פאָלק געהט נישט מיט, און קוים געהט דאָס פאָלק נישט מיט, האָט עס ראָך קיין ווערט נישט.

(סוף קומט).

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאַמפּאַניעיץ.

היינט, דינסטאָג, ד. 21-טן, 9 אָווענד צום לעצטן מאָל אַנשעל שאַר׳ם אויפפיהרונג
זיין יודיש מיידעל
אין 3 אַקטען פון לעש, מוזיק: ש. סעקונדע.

ווילקאָמען אונזער גרויסער גאַסט!
די פּרעמיערשע פון ניו־יאָרקער בן־עמי׳ס קונסט־טעאַטער און פון פּעטערבורגער ניעזלאָבין און בערלינער מאַקס ריינהאַרדט׳ס טעאַטערס
לידיאַ פּאָטאַצקאַ
מאָרגען, מיטוואָך, דעם 22-טען מאַי, 9 אין אָווענד
פּרעמיערע! צום 1-טען מאָל אין לאָדז דאָס גרויסע ענגלישע ווערק, וועלכעס האָט געהאַט דעם גרעסטען ערפאָלג אויף די גרעסטע איירָאָפּעאישע ביהנעס
„ליבע און ליידענשאַפט“ (ראָמאַן)
אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג און עפּילאָג פון שעלדאָן.
הויפּט־ראָל „קאַוואַליני“ (איטאַליענישע זינגערין) — לידיאַ פּאָטאַצקאַ.

שבת, דעם 25-טען מאַי ד. י., 9 אַ זייגער אָווענד
אנאנס! צווייטע פּרעמיערע פון לידיאַ פּאָטאַצקאַ
„הערבסט־פידלען“

ס׳נעמט אַנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאַן, באַריסאָווא, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פאָדערמאַן, קאַרעני, קאַמפּאַניעיעץ. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַטקאָוו, נייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאַמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.
אַדמיניסטראַטאָר: מ. ארנוואַלד. מוזיקאַלישער לייטער: ל. זעלמאַן.
בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען שוין צו בעקומען ביי דער קאַסע.

יורידישע עצות

אין דער ראַדינער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן
יורידישע אָפּטיילונג
פון „נייעם פאָלקסבלאַט“.

בעת דערלאַנגען אַן אָנפראַגע אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלעגט ווערען דער קופּאָן מיט דער דאַטע פון טאָג, ווען די אָנפראַגע ווערט ערמעגליכט. אויף אָנפראַגען אָהן קופּאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

9206. אַ ביוראָליסט.

לויט׳ן אַרטיקעל 19 פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה־פּרעזידענט וועגען אָפּמאַכען מיט גייסטיגע אַרבייטער איז דער אונטערנעהמער אין פאַל פון אַ קראַנקהייט מחויב אויסצוצאָהלען דעם אָנגעשטעלטען אין משך פון די ערשטע 3 חדשים די פולע גאַזשע.

דער אונטערנעהמער האָט נאָר דאָס רעכט אַראָפּצורעכענען זיך די סומען, וועלכע דער אָנגעשטעלטער בעקומט צוליב דער זעלבער קראַנקהייט פון דער קראַנקען־קאַסע עווענטועל פון פערזיכערונגס־פאָנד פאַר אומגליקס־פאַלען.

די זעלבע כללים גילטען אויך אין פאַל, ווען דער אָנגעשטעלטער ווערט גערופען אויף מיליטערישע איבונגען.

9207. אַ פּראַאינטערעסירטער פּאַבאָראָווי.

אויב ס׳האַנדעלט זיך וועגען דער הויכקייט, דאַרף מען האָבען איבער 150 צענטימעטער בכדי פעררעכענט צו ווערען צו דער קאַטעגאָריע A.

אַ וואוקס פון 148 ביז 150 צענטימעטער בערעכטיגט צו דער קאַטעגאָריע C.

קוים האָט מען פון 146 ביז 148 צענטימעטער, בעקומט מען קאַטעגאָריע D.

אויב ווייניגער, ווי 146 צענטימעטער איז מען איינגאַנצען נישט דינסט־פעהיג.

וואָס שייך דעם געוויכט, אויב האָט מען ווייניגער, ווי 45 קילאָגראַם איז מען נישט אין דער פולער מאָס דינסט־פעהיג.

קוים האָט מען אין דער ברייט ווייניגער מיט 7 צענטימעטער ווי אַ העלפט פון דער הויך מוז מען קוואַליפיצירט ווערען צו דער קאַטעגאָריע D.

היינטיגע פרויען ווילען אויסנעמען

ביי די מענער נאָר מיט׳ן אויסועהן

לאָמיר זיך מודה זיין אין דעם אמת, אַז די מאָדערנע פרויען האָבען, ווייזט אויס, ביי זיך אָפּגעמאַכט, אַז עס איז נישט כדאי צו אַפּעלירען צו די העכערע געפיהלען פון מאַן, נאָר צו זיינע געשלעכטליכע אינסטינקטען. אַזוי אַלענפאַלס, זעהט עס אויס.

ווי דען קאָן מען ערקלערען די נאַקעטקייט פון די מאָדעס אין די לעצטע יאָהרען? ווי דען ערקלערען די קליידער, וועלכע גרייכען נישט צו די קני, און די בלויזע אָהן אַרבעל און די פּיצלעך און ברעקלעך פון לופטיגען שיפאָן, וואָס דינען כלומר׳שט אַלס וועש?

אין די גוטע אַלטע צייטען האָט מען מעדלעך געלערנט שפּילען די פּיאַנאָ, כדי נושא חן צו זיין ביי מענער. וועלכער מיידעל וועט עס איצט איינפאַלען איינצולאַדען אַ יונגענמאַן צו זיך אַהיים אום צו שפּילען פאַר איהם קלאַוויר און זינגען אַ ראָמאַנס? מעג די מיידעל זיין ווי געבילדעט און אינטעליגענט, האָפט זי נישט דערמיט אויסצונעהמען ביי מענער. זי ערוואַרט נישט צו מאַכען אויף זיי קיין טיפען איינדרוק מיט שמועסען וועגען הויכע ענינים. איהר מוזיק, איהר געבילדעטקייט און אינטעליגענץ איז כמעט ווי איהר פערוואַטער סוד. אויב שוין יאָ טיילען דעם סוד, וועט זי איהם גיכער טיילען מיט פרויען, מיט פריינדינעס. אָבער אויב די וויל מען זאָל זי אַ סך „אויסנעהמען“, אַז די אויגען פון בעקאַנטע יונגעלייט זאָלען אויפלויכטען, ווען זיי דערזעהען זי, ווייסט זי, אַז דאָס איז אַדאַנק איהר שעהנקייט, אַ דאַנק איהר גוט טאַנצען דעם טשאַרלסטאָן.

די גאַנצע טעכניק פון פלירט האָט זיך אַזוי גרינדליך געביטען, אַז עס איז נישט צו דערקענען. עס איז דאָך נאָך, דאַכט זיך, גאָרנישט לאַנג, ווען יונגעלייט פלעגען אַרויסקומען צו מיידלעך, ווי צו העכערע, ריינערע, גייסטיגערע וועזענס. ווען דער יונגערמאַן איז געווען פערליבט אין דעם מיידעל, איז דאָך שוין אָפּגערעדט. אין מינוטען פון גאָר גרויסער בעגייסטערונג האָט ער זי גערופען נישט אַנדערש ווי „מלאך“. און דאָס מיידעל האָט געפיהלט, אַז אויב דער מאַן האַלט זי פאַר אַ מלאך, מוז זי זיך סטאַרען צו זיין עס, כאָטש גאָר בעקוועם איז עס, פערשטעהט זיך, נישט געווען. און ס׳איז נאַטירליך, אַז שפּילענדיג די הויכע ראָל פון אַ מלאך, האָט זי זיך געפּסטאַרעט דעם מאַן דערהויבען צו זיך. דאָס מיידעל האָט געהאַלטען אין איין רעפאָרמירען דעם מאַן און לערנען איהם מידות טובות.

היינטיגע צייטען וואָלט זיך אַ מיידעל געפיהלט שרעקליך בעליידיגט, ווען אַ מאַן וואָגט איהר צו זאָגען, אַז זי איז אַ מלאך. עס איז פּונקט ווי ער וואָלט האָבען די חוצפּה איהר צו זאָגען, אַז זי איז אַלט און אָפּגעלעבט. זי וואָלט איהם מעהר אין די אויגען נישט געוואָלט זעהן. אפילו ווען מען איז זי חושד אין אַ קליין ביסעלע צניעות, נעהמט זי עס אָן פאַר אַ ביטערער פערזענליכער בעליידיגונג.

זעהט איהר, ווען מען זאָגט איהר, אַז זי איז אַ גוטע טענצערין, איז עס דער העכסטער קאָמפּלימענט, וואָס אַ מאַן קאָן איהר געבען. זי וויל זיין אַ חבר׳טע און נישט די רעטערין פון זיין נשמה. און אַזוי ווייט איז זי פון ווילען איהם רעפאָרמירען, אַז זי געהט מיט איהם אין די רידיקאַלישסטע „דרכים“ און ווייזט, אַז רויכערען קען זי אַזוי גוט ווי ער און טרינקען קאָן זי מעהר פאַר איהם.

בעגרייפט איהר כאָטש ווי לאַנג עס איז זינט מיר האָבען אויפגעהערט הערען וועגען דעם „היילינגען איינפלוס פון דער פרוי“?

אַזאַ פראַזע קלינגט איצט שוידערליך אַלטמאָדיש. זי שמעקט מיט די פרומע צייטען פון קעניגין וויקטאָריאַ. זי דערמאָנט אָן קרינאָלינעס, אָן שטייפע גאָרסעטען, אָן לאַנגע שטרויספעדערען, און די ווערטער זענען פערוואָרפען געוואָרען צוזאַמען מיט דער מאָדע פון קרינאָלינעס און שטרויספעדערען.

און דאָך איז געווען אַ צייט, און זי איז נישט אַזוי ווייט, ווען פרויען האָבען מיט׳ן גאַנצען הארצען געגלויבט, אַז אין זיי איז פאַרהאַן עפּעס געטליכעס, וואָס קען אויפטון וואונדער. זיי האָבען געגלויבט, אַז עפּעס אַן איבערנאַטירליכע גייסטיגע שעהנקייט אין זיי אַפּעלירט צו די פיינסטע געפיהלען פון מענער, אַפילו פון יענעם סאָרט מענער, וועלכע זענען אויסגעטון און פערדאָרבען.

אָט די ספּיריטועלע שעהנקייט, אָט דער אומבעשטימטער „עפּעס“ האָט עס געמוזט סוף כל סוף ברענגען דעם אומטרייען מאַן צוריק צו זיין בעדולדיגער ווייב, וועלכע האָט, פערשטעהט זיך, אַלץ איהם מוחל געווען. אָט די נאָבעלקייט האָט געזאָלט זיין די קראַפט וואָס היט איין די גאַנצקייט פון הייראַט און היים און געזאָלט זיין אַן אומפערגעסליך. ליכט פאַר די קינדער, ווען זיי וואַקסען אויס און לאָזען זיך אַוועק אויף זייערע אייגענע וועגען. און געגלויבט האָבען פרויען, אַז דער „עפּעס“, דאָס געטליכע אין זיי, וועט ווען עס איז אויסלייזען די וועלט פון איהרע זינד און אומגליק.

קאָן זיין, אַז דער „הייליגער איינפלוס פון פרויען“ האָט קיינמאָל נישט געהאַט יענע מאַכט, אין וועלכער מען איז זיכער געווען. קאָן זיין, פרויען האָבען אויסגעפונען, אַז דאָס האָבען זיי זיך נאָר איינגערעדט, אַז זיי האָבען אַ „הייליגען איינפלוס“, און איינגעזעהן, אַז אַפּעלירען צום מאַנ׳ס סעקסועלע אינסטינקטען לויינט זיך גיכער, ווי צו זיין נשמה. און ס׳קאָן זיין, אַז זיי האָבען דערפיהלט, אַז עס איז פרעהליכער און גרינגער צו געהן מיט׳ן באַרג־אַראָפּ, איידער שלעפּען איהם באַרג אַרויף. עס קאָן אויך זיין, אַז אין דער איצטיגער אויפריכטיגקייט, אמת׳דיגקייט אין די בעציהונגען צווישען מאַן און פרוי איז אויך פאַרהאַן עפּעס אַזוינס, וואָס דערהויבט און מאַכט נאָבעל דעם מענשען.

און דאָך לאָזט זיך שטאַרק צווייפלען אין דער לעצטער השערה. צופיל אומגליקען זעהען מיר איצט אין פערהייראַטען לעבען, צופיל פעררעטען און גט׳ע. און עס דאַכט זיך, אַז אין אַ גרויסער מאָס איז שולדיג דערין דאָס, וואָס פרויען האָבען אויפגעהערט צו אַפּעלירען צו די בעסטע געפיהלען פון מאַן.

ווייל וואָס מען זאָל נישט זאָגען, איז דאָס גייסטיגע נאָך אַלץ די שטאַרקסטע בעוועגענדע קראַפט אין דעם מאַנ׳ס לעבען. אידעאַלען זענען פאַר איהם נישט קיין שפּילכעל. נעהמט צו ביי איהם זיין דרך ארץ פאַר פרויען, ווערט ביי איהם צוגענומען אַן׳אינהאַלט אין לעבען. אויב עס איז מעהר נישטאָ, ווי תאוה צווישען מאַן און פרוי, איז וואָס דער וואונדער, אַז ער געהט אַוועק צו אַן׳אַנדערער, ווען ער הערט אויף צו גלוסטען זיין אייגענער?

עס איז אמת, אַז דער פרוי׳ס „הייליגער איינפלוס“ איז גאָרנישט געווען אַזוי שטאַרק, ווי זי האָט זיך פאָרגעשטעלט. אָבער אָפּלייקענען איהר איינגאַנצען קאָן מען נישט. נישט איין מאַן האָט זיך אָפּגעהאַלטען פון אַ מיאוס׳ער טאַט, פון אַ נישט־עהרליכען שריט, ווייל ער האָט געוואוסט, אַז די פרוי, וועלכע ער ליבט, בעט גאָט פאַר איהם.

ווי קאָנען פרויען, וועלכע ערוואַרטען פון מאַן קיין זאַך נישט אַ חוץ אַ „ריין לעבען“, ווירקען אויף איהם צום גוטען אין זיין לעבען? אמת, אַז מענער האָבען אין דער פערגאַנגענהייט נישט נאָכגעקומען דעם הויכען אידעאַל, וואָס פרויען האָבען פאַר זיי געשטעלט. אָבער איצט, ווען די פרויען פערלאַנגען אַזוי ווינציג, וועלען זיי קריגען נאָך ווייניגער.

קלאַראַ לעווין.

ביי 13 יאהר איז זי געווארען א מוטער און ביי 16 יאהר איז זי שוין אפטער גאסט אין תפיסה

טראגעדיע פון א לעמבערגער יודיש-מיידעל

טיילמאל איז שוין דער פרוי בעשערט פון קינדווייז אן צו זינקען אלע מאל טיפער אין לעבענס-תהום. ממש קינדער, וועלכע זענען געשלעכטליך נאך נישט רייף, ווערען פעראומגליקט און פאלען דאן אריין אין אפגרונד, פון וועלכען זיי קאנען זיך נישט ארויסראטעווען.

אט ווענע, אזא פאל ווילען מיר היינט דערצעהלען, א פאל, וואס איז ממש נישט צום גלויבען אבער ס'איז פארט א פאקט.

אויפ'ן זאמארסטינאוו, אין לעמבערג, וואוינט אן ארימע אלמנה נאך א סטאליאר. איהר מאן איז מיט עטליכע יאהר צוריק געשטארבען און איבערגעלאזט צוויי קינדער, א בחור, וואס איז היינט אלט 19 יאהר מיט'ן נאמען יאסקע א. און א מיידעל, וועלכע איז איצט נישט מעהר אלט ווי 16 יאהר און הייסט עווא.

ביידע קינדער זענען קיין לייט נישט. דער „בחור" זיצט מעהר אין תפיסה, ווי אין דער היים. נאך מיט יאהרען צוריק, נאך זיין פאטערס טויט פלעגט ער גנב'ענען און אהיימברענגען אויף „פרנסה"... פאמעליך האט ער זיך צוגעוואוינט צום ראזויגען „פאך", אין וועלכען ער איז שוין היינט א גאנצער „מייסטער".

מיט'ן מיידעל איז שוין עפּיס אנדערש געשעהען. חוה'לע איז ביי דרייצעהן יאהר שוין געווען שעהן ענטוויקעלט. זייענדיג 13 יאהר אלט, האט זי זיך בעקענט מיט א פריזיער-געהילף, וועלכער איז נישט מעהר אלט געווען ווי 14 יאהר, האט דאס פארעל, וועלכעס איז צוזאמען אלט געווען 27 יאהר פערפיהרט א „ליבע-פערהעלטעניש".

באלד איז חוה'לע מעוברת געווארען און געהאט א קינד אין שפיטאל. דאס קינד האט געלעבט 32 טאג. דער „פאטער" פון דעם קינד איז אינצווישען אוועק מיט זיין מוטער קיין אמעריקא וואו עס האט געוואוינט זיין פאטער און פאמיליע.

ארויס פון שפיטאל איז חוה'לע געבליבען איינע אליין, ווי אויפ'ן וואסער. זי האט זיך דערוואוסט אז איהר מוטער געפינט זיך אין בית-זקנים, וואו זי איז אינצווישען בלינד געווארען און איהר ברודער זיצט אין געפענגעניש פאר א „נישט געלונגענע שטיקעל ארבייט".

קיין פאמיליע, וואס זאל זיך מיט איהר פעראינטערעסירען האט זי נישט געהאט. קיין פריינד, בעקאנטע און גואל האט זי נישט געקענט. זי האט געפרובט זוכען אנ'אנלעהן צווישען ווייטע קרובים פון איהר פערפיהרער, אבער אומעטום האט מען זי געטריבען, ווי א בייזען הונד.

הונגעריג, מיד, אויסגעמאטערט האט זי זיך געלאזט אויף דער גאס. דא האט זי באלד געפונען „פריינד", וועלכע האבען זיך מיט דעם יונגען מיידעל „פעראינטערעסירט" מעהר, ווי זי האט דאס אליין געפאדערט.

איינער פון די „פריינד" האט חוה'לען באלד אוועקגעפיהרט צו זיין „מוהמען" אויף זשרודלאנאַ-גאס. די „מוהמע" האט זי לכתחילה זעהר פיין אויפגענומען, אבער באלד האט זי חוה'לען א נאמען געגעבען „עווא" און זי געשיקט „פערדינען" אין גאס אריין. דעם גאנצען „פערדינסט", וואס איז אין דער ערשטער צייט געווען א גאר נישקשה'דיגער, פלעגט די „מוהמע" צונעהמען. זי האט עווא' אפילו קיין גראשען ביי דער נשמה נישט צוריקגעלאזט.

האבען זיך די „גוטע צייטען" אויסגעלאזט, האט עווא נישט מעהר אהיים געבראכט אזוי פיל געלד, ווי אין דער ערשטער צייט, האט די „מוהמע" איהר נישט מעהר געוואלט געבען אפילו גוט צו עסען, ווי אין אנהויב. עווא האט ממש אנגעהויבען ביי איהר צו הונגערן, ביז אין א געוויסען טאג איז זי פון איהר אנטלאפען.

אהן א היים אהן א דאך איבער'ן קאפ, האט זי אנגעהויבען צו פאלען אלע מאל טיפער און טיפער. וואו זי האט איבערגענעכטיגט איין נאכט האט זי נישט איבערגעשלאפען די אנדערע.

א קורצע צייט שפעטער האט מען זי געשיקט אין שפיטאל, ווייל זי איז געווען ווענעריש קראנק.

אין שפיטאל האט עווא געפרובט זיך נעהמען דאס לעבען, ווייל זי האט שוין די צרות נישט געקאנט אריבערטראגען. זי האט מיט'ן גלאז פון א צובראכענעם גלעזעל זיך געפרובט איבערשניידען די אדערן פון די הענט. אבער צו דער רעכטער צייט האט מען בעוויזען זי אפצוראטעווען פון טויט.

ארויס פון שפיטאל האט זי ווידער אנגעהויבען „פערדינען" אין גאס. דאס מאל האט שוין עווא אנגעהויבען בעגנב'ענען די געסט און אין יעדער קנייפע צו שיכור'ן.

נישט איין נאכט האט זי איבערגענעכטיגט אין תפיסה. נישט איינמאל האט מען זי געמשפט פאר בעלעסטיגען די דורכגעהער און ווארפען זיך זיך אויף בעליידיגען פאליציאנטען.

היינט קאן מען שוין אויף די פינסטערע געסלעך פון די פערווארפענע שטאט-ווינקלען די יונגע יודישע פראסטיטוטקע, וואס תמיד געפינט מען זי שיכור.

זי האט זיך לעצטענס געפרובט ווענדען צו פערשידענע „גוטע און פרומע לייט", מען זאל אויף איהר רחמנות האבען און ארויסראטעווען פון תהום, אבער אומעטום האט מען אויף איהר „רחד מנוח" געהאט און קיינער האט אפילו קיין פינגער נישט צוגעלעגט איהר צו העלפען.

איצט איז זי אוועק פון לעמבערג אין אנ'אנדערע שטאט. כדי צו זוכען דארט „גליקען".

די פראבלעמען פון דער יודישער עמיגראציע

דניאל טשארני, וועלכער איז שעף פון פּרעס-ביוראַ פון „עמיגדירעקט-האיאס", האט געגעבען פאלגענדע כאראקטעריסטיק פון דער יודישער עמיגראציע:

די איצטיגע עמיגראציע איז ווי בעוואוסט, אין איהר רוב מנין א קרובים-עמיגראציע. פון איין זייט איז עס א גאנץ געוואונשענע ערשיינונג, ווייל הונדערטער און צעהנדליגער טויזענדער יודישע משפּחות, וועלכע זענען ביז איצט געווען צוטיילט דורך ים'ען און אקעאנען, בעקומען איצט ענדליך די מעגליכקייט זיך ווידער צו פעראייניגען. פון דער צווייטער זייט אבער זענען עס אין בעדייטענדיגער מאס עלטערע מענשען און קינדער, אלזא עלעמענטען אומפעהיגע צו ארבייט, און עס שאפט זיך דער איינדרוק, אז די יודישע עמיגראנטען זענען אנ'אומפראדוקטיווער עלעמענט.

אט פארוואס די ארגאנען, וועלכע זענען בערופען אנצופיהרען און צו רעגולירען די יודישע עמיגראציע, האבען זיך געשטעלט אלס ציל צו פראדוקטיוויזירען דעם יודישען עמיגראנט און אויסלערנען איהם וועלכען עס איז פאך, צי דאס איז אויפ'ן געביט פון האנדווערקעריי, צי פון לאנדווירטשאפט, וואס מעהר אזוינע עמיגראנטען מיר וועלען האבען, אלץ גרינגער וועט מען אונז אויפנעהמען אין די איינוואנדערונגס-לענדער. אזוי ווי א גאנצע רייהע לענדער נויטיגען זיך קודם כל אין לאנדווירטשאפטליכע ארבייטער, האט „האיאס-עמיגדירעקט" געעפענט לאנדווירטשאפטליכע קורסען אין א גאנצער רייהע שטעט אין פוילען און רומעניע, צו"א. אויך אין ווילנע. אויסער דעם ווערען אין די איינוואנדערונגס-לענדער ארגאניזירט פערשידענע אנדערע קורסען, וואו דער נייאיינגעוואנדערטער קען זיך אויסלערנען און פערפולקומען אין זיין פאך. עס ווערען אויך געשטיצט די קאמיטעטען אויף די ערטער, וועלכע העלפען דעם איינגעוואנדערטען מיט אנ'הלוואה און עהנליכער הילף.

די איבענדערמאהנטע געזעלשאפט האט זיך אויך געשטעלט אלס ציל צו שיצען דעם עמיגראנט געגען פערשידענע שווינדלער און אגענטען, וועלכע האבען אויסגעשפרייט זייער נעץ פאר'ן שוצלאזען און דאס רוב אומבעהאלפענעם עמיגראנט. פערהאן אזוינע, וואס זאגען צו דעם עמיגראנט גליקען נישט געשטויגענע און נישט געפלויגענע, פון דעם אדער יענעם לאנד, אבי ער זאל געבען צו לייזען פאר א שיפס-קארטע, זיי רעדען איהם, למשל, איין, אז פון בראזיליע, צי פון קובא, צי פון אנדערשוואו איז לייכט צו עמיגרירען אין די פעראייניגטע שטאטען. פערשטעהט זיך, אז דאס הויבט זיך נישט אן. יא, אויך אין די איינוואנדערונגס-לענדער זענען פערהאן א סך פארשוינען, וואס נעהמען אויף זיך א-א מיסיע, זיי פערפיהרען אבער דעם עמיגראנט און לאזען איהם דערנאך אויף הפקר ערגעץ-וואו א אויף אנ'אינזעל. און אליין מאכען זיי פליטה.

פערהאן נאך אנ'ערגערער סארט שווינדלער, דאס זענען די פרויען-הענדלער און זייערע אגענטען. נישט זעלטען טרעפט, אז א-א איינער זעהט ביי א יודען א פאטאגראפיע פון א שיינער טאכטער צי סתם א קרובה, וועלכע געפינט זיך אין אייראפא. שטעלט ער זיך פאר אלס רייכער סוחר, און רעדט איין דעם יודען אראפצובריינגען די קרובה, צוזאגענדיג איהר צו געבען א שטעלע און בעזארגען מיט כל טוב. דערנאך דערוויסט ער זיך, ווען זי דארף קומען צו פאהרען און שיקט שוין דעם יודען ערגעץ-וואו אוועק מיט א ספעציעלער מיסיע, און אליין ווארט ער איהר אפ און זי פאלט אזוי ארום אריין אין זיינע לאפעס.

כדי צו קעמפען מיט דער דאזיגער חברה, ווערט דורך די ארגאנען פון „האיאס-עמיגדירעקט" אויף די ערטער געמאלדען אין די איינוואנדערונגס-לענדער וועגען יעדער איינזאמער פרוי, וועלכע פאהרט אליין, אהן בעגלייטער, און דארטען זענען איהר מקבל פנים פארשטעהער פון דער עמיגראציע-געזעלשאפט. אויב זיי פאלט איין א חשד נעגען דעם, וואס איז געקומען אפנעהמען די איינזאמע עמיגראנטין, האבען זיי רעכט ביירען צו פערהאלטען, ביז עס ווערט פעסטגעשטעלט די פערזענליכקייט פון אפנעהמער.

גלייכצייטיג זענען אויף די ערטער פערזאראמען-קאמיטעטען, וועלכע זארגען פאר די אנגעקומענע עמיגראנטינס און ארדענען זיי איין אין די ווארשטאטען, כדי זיי אויסצולערנען א פאך און געבען זיי די מעגליכקייט עהרליך צו פערדינען דאס שטיקעל ברויט, אויב אפילו די, אדער יענע איז געקומען צו פאהרען מיט אומריינע כוונות.

צום סוף פערזיכערט דניאל טשארני, אז די הילפס-קאמיטעטען פון די עמיגראציע-געזעלשאפטען אויף די ערטער זענען זעהר פאפולער און דער עמיגראנט קומט אהינצו אויסצעוויינען זיין ביטער הארץ אין יעדער עת צרה.

דניאל טשארני.

דער אמעריקאנער טאג

(ענדע פון דער 3-טע זייט).

אמעריקאנער „פארווערטס". מצד ווארשע — יובעליר און מצד ניו-יארק — גוססק.

לייענט א זייטונגער די דאזיגע ידיעה-בריוועלעך און ער טראכט זיך:

ביידע זענען אומגערעכט.

אוודאי האבען די ווארשאווער ארטיסטען בעהאנדעלט זייערע אמעריקאנער חברים גארנישט חבר'יש. אבער אז די ניו-יארקער חברים שטעלען די ווארשאווער גרעסטע קאריפייען צום עקזאמען, און ווארפען זיי דורך, איז אויך א שטיקעל עוולה, און אז די „ווילנער" איז נאך עד היום פערווערט שפילען אין ניו-יארק אין אשכנזישען טעאטער, איז עס אויך נישט גאנץ קאלעגיאל.

און ווידער די זעלבע מעשה: די ווארשאווער שרייבען מיט תחנונים, בעשולדיגען מיט פינטעלעך, און די ניו-יארקער שפריצען מיט שוים, ריידען מיט א יופיטערשען טאן.

פארוואס?

איז דער תירוץ: אמעריקע.

* * *

האט דאך שלמה המלך שוין לאנג געזאגט: מיט תחנונים רעדט דער ארימאן, און דער עושר ענטפערט עזותיג.

און דא קומען דריי פינטעלעך...

פ. ק.

גאלדענע גליקען

(ראמאן) (33

— אריין! האט זיך דערהערט א ברוגז'ע שטים.

אין משך פון דער פערלאפענער צייט האט דער לארד סענגאט משמעות בעוויזען צו אפשאצען די געשאפענע לאגע.

בעגעגענט האט ער מיך מיט זיין געוועהנליכער ליעבענסווירדיגקייט, און שנעל צוגערוקט פאר מיר א שטוהל.

נישט קוקענדיג אויף איהם, האב איך צוגעמאכט הינטער זיך די טיר, און צוגעגאנגען צום שרייב-טיש.

— הערט נאר, נאטאן, — האט ער זיך אפגערופען, שטיקענדיג אין זיך דעם רוגז — איך פערשטעה אייך נישט! אפשר וועט איהר מיר אויפקלעהרען...

— אפשר וועט איהר מיר אליין אויפקלערען, וואס עס האט אייך געצוואונגען דערצו, אז איהר זאלט בעליידיגען די מיס ראזען.

ער האט שווייגענדיג א קוק געטון אויף מיר, און זיך פונאנדערגעלאכט מיט עקעלהאפטען, געמאכטען געלעכטער.

— אך, אזוי הייסט עס!

ער האט א כארכעל געטון און איז ענטשוויגען געווארען.

מיין האנד האט איהם אנגעכאפט פאר'ן גארגעל און צוגעדריקט צו דער וואנד.

צו אונזער ביידענס גליק האט ער געפונען אין זיך גענוג כוח, כדי אפצושטויסן מיר פון זיך.

דאס האט מיר געגעבען די מעגליכקייט זיך בעצייטענס צו בעהערשען.

איך האב אבער איבערגאנצען געציטערט פאר כעס און חשק צו שלאגען איהם, ווי א בייזען הונד.

— איך פערשטעה נישט, וואס קאנט איהר זיך אזוי — האט ער ארויסגעשטאמעלט, פעררייכטענדיג אויף זיך דעם קראגען — מיר ווייזט זיך אויס, אז מיר ביידע זענען נישט אין אזא לאגע, מיר זאלען זיך דארפען קריגען צוליב א פרוי. מ'סאר דאך נישט צוזאמענפלאנטערן פערזענליכע ענינים, מיט אנ'אלגעמיינער זאך, וואס מיר פיהרען אדורך.

— זיי וועלען זיך געוויס צוזאמענפלאנטערן, אויב איהר וועט נישט אויפהערען מיט אייערע היגטישע שטיק, — האב איך הארט א זאג געטון.

דערויף האט מיר סענגאט געענטפערט בלויז מיט א בליק, וועלכער האט עדות געזאגט אויף זעהר קנאפ פריינדשאפט.

— איהר פיהרט זיך עפּיס מאדנע אויף, נאטאן! איך בין דאך נישט אזא מענש, וואס מ'קאן מיך איבערשרעקען מיט דראהונגען. איבעריגענס, קאנט איהר מיך.

איך האב זיך פונאנדערגעלאכט.

— איך האף, אז אויך איהר קאנט מיך, ווי געהעריג...

דער דאזיגער זאג איז געווען אנ'אומפארזיכטיגקייט פון מיין זייט, מחמת אין דער'אמת'ן האב איך דאך נישט געוואוסט אויף ווי ווייט סענגאט האט געקאנט די פערגאנגענהייט פון דעם אמת'ן נאטאן.

עס האט זיך אבער ארויסגעוויזען, אז ער האט איהם געקאנט פיל בעסער, ווי איך אליין.

— איך ווייס, אז איהר זענט א גאר נישקשה'דיגער אויטאוארף, נאטאן! — האט ער א שמייכעל געטון — נאר איך וועל נישט דערלאזען, אז צוליב א ליאדע משוגעת, וואס וועט אייך איינפאלען, זאלט איהר צושטערען די אלגעמיינע זאך! אונזערע פריוואטע עסקים בעדארפען קיינעם נישט אינטערעסירען. ביי אייך קאנען זיך זיין אייערע פריוואטע אינטערעסען, און ביי מיר — מיינע!

— איהר פיהרט זיי אדורך מיט שמוציגע הענד. — האב איך דרך אגב'דיג בעמערקט.

— א שיינע געשיכטע, בנאמנות! — האט ער אויסגערופען רויט פאר אויפרעגונג — איהר גייט מיר פרעדיגען מאראל!? וועגען וואס גייט עס אייך אייגענטליך?.. וואס'אי, איהר קלייבט זיך חתונה-האבען?!

איך האב זיך ווייטער געשטארקט, כדי נישט ארויס פון די כלים.

— לאמיר איבערלאזען די מיס ראזען צו רוה, — האב איך זיך קאלט אפגערופען — מיר וועלען ציווארטען ביז דאס געשעפט וועט ווערען אדורכגעפיהרט, און ביז דאן לאמיר צוריקהאלטען אונזערע געפיהלען...

אין מיינע ווערטער האט געקלונגען א נישט-פערבעהאלטענע דראהונג.

געזעהן האב איך, אז זי האט געמאכט דעם געהעריגען איינדרוק.

ער האט זיך אבער נאך אלץ נישט געוואלט אונטערגעבען, און אננעהמענדיג זיך א כוח, האט ער רוגז'דיג געמאלדען.

— אויב איהר מיינט, אז איך האב מורא פאר אייך, האט איהר, במחילה, א גרויסען טעות. דא, פערשטעהט איהר מיך, איז נישט דרום-אמעריקע!

— ווען דא וואלט געווען, פערשטעהט איהר מיך, דרום-אמעריקע, וואלט איך נישט גע'פטר'ט קיין צייט אויף ארייגצולאזען זיך מיט אייך אין איבעריגע שמועסען. — האב איך שמייכלענדיג געזאגט — פערשטעהט איהר מיך!

מיר זענען ענטשוויגען געווארען.

סענגאט האט בייז געקוקט אויף מיר.

לסוף האט איהם דער שכל גובר געווען.

— מילא, גוט! דער טייוועל זאל אייך נעהמען! — האט ער זיך אפגערופען — אויף דער וועלט איז גאר נישט בנמצא אזא פרוי, וואס צוליב איהר זאל איך צושטערען אונזער געשעפט!

— אויסגעצייכנט! — האב איך מסכים געווען; — אזוי זאל עס זיין! איך מיין צו סוף כל סוף האט איהר זיך וועקגעשטעלט אויף דעם געהעריגען שטאנדפונקט.

הינטער סענגאט, האט דער וואנד-זייגער הייזעריג אפגעשלאגען איינס ביינאכט...

— מעגליך, אז ביל ווארט שוין אויף מיר.

— אלזא, אויב מיר האבען ליקווידירט אונזער ענין, — האב איך זיך אפגערופען — האב איך שוין דא נישט וואס מעהר צו טון. אדיעי! איך דאנק אייך פאר דעם אנגענעהם-פערבראכטען אווענד! — האב איך צוגעגעבען, אויסשטרעקענדיג צו איהם מיין האנד.

ער האט מיר געענטפערט מיט אנ'אויסדרוקפולען בליק, און מיט א ווארט זיך נישט אפגערופען.

(פארזעצונג פאלגט)

פראָפ. פעראיין פון האנדעלס און ביורא-אנגעשטעלטע אין לאָדז
אל. קאשטשושקי 21, טעל. 27-77.

היינט, דינסטאג, 21-טען מאי ד. י. 8.30 אָווענד וועט אין אייגענעם לאָקאַל (על. קאָשטשושקי 21) פאָרקומען

א פערזאמלונג

פון די אנגעשטעלטע פון דער קאָנפעקציע-בראַנזשע
מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג:

1) די סיטואציע אין דער בראַנזשע; 7380
2) אורלויבען;
3) געזעלש. פערזיכערונגען (פערזיכערונגס-אנשטאלט פון די גייסטיגע אנגעשטעלטע, קראַנקען-קאסע א.ז.וו.)

די אנוועזענהייט פון אלע אנגעשטעלטע איז אונבעדינגט נויטיג!
די פערוואלטונג.

אויפרוף צו דעם געעהרטען פובליקום

אזוי ווי די צייט איז יעצט זעהר קריטיש, און מיר צייטונגס-פערקויפער מוזען צאָהלען פאַר דער צייטונג יעדען טאָג, בעטען מיר דעריבער דאָס געעהרטע פובליקום נישט צו קוועהלען די ארימע צייטונגס-פערקויפער מיט געלד, נאָר צאָהלען אלע וואָך פאַר צייטונגען. אין געגענפאל וועלען מיר זיין געצוואונגען אָפּצוהאלטען דעם ווייטערדיגע צושטעלען די צייטונג.

גלייכצייטיג פאָדערן מיר אויף אלע צייטונגס-פערקויפער, אז אז מען וועט זיין געצוואונגען צוליב דעם נישט בעקומען קיין געלד פון קונדען אָפּצוהאַלטען דאָס צושטעלען די צייטונג, - זאָל קיין אַנדערער צייטונגס-פערקויפער נישט אריינטראָגען קיין צייטונג דעם זעלבען קונדע, ווי אין געגענפאל וועלען מיר זיין געצוואונגען לויט'ן סטאטוט אָפּצושטעלען איהם פון ווייטער האנדלען מיט צייטונגען.
מיט אכטונג

די פערוואלטונג פון יודישען צייטונגס-פערקויפער-פעראיין אין לאדז.

GIMNAZJUM ŻEŃSKIE
JÓZEFA ABA

w ŁODZI, ZIELONA 10, Tel. 2212.

אָנמעלדונגען פון נייע שילערינס טעגליך אין די לערן-שעה'ן.

ביי דער שולע ווערט געעפענט

א פרעבעל-שול

Dyrektor J. AB.

וויכטיג פאר לעטניקעס

PALMA-PATENT

אַנשטאָט זיך צו באָרגען א בעט אויף אבנוץ-געלד
קויפט בעסער פאַר'ן זעלבען געלד

אנ'עכט פאטענטירט בעט מיט אומאטראץ

PALMA-PATENT וואָס איז פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע
פאר וועלכען מיר גאראנטירען אויף 3 יאהר.

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין א גרויסען אויסוואהל

ניקעל-בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,
טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך
מעטער-מאס, אויף רעדלעך.

מאטראַצען קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס

גאבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס און ברוין 17 זל., פאלאָווע-בעט. 14 זל.
רעעלע בעהאנדלונג. פאבריקס-פרייזען. זעמטליכע רעפאראטורן.
הורט לאָדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל

Dr. med. STUPEL

.12 Szkolna 12.

ספעציאליסט פאר הויט-, האר און ווענערישע קראנקהייטן - שוואכע, לישע אורגא, רענטגען-שטראהלען קוואַרץ-לאמפ, עלעקטרא-טעראפיע.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אווענד

ס'ווערט געזוכט

א לערן-יונגעל
ביים מעשענגיסער
20 אגראדאווא 20

Dr. med. J. LUBICZ

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פראצאורניע פון זעמטליכע ארטאפעדי-שע אפאראטען, ווי: חקלארקעס אויף פלאטפוסען, קונסטליכע פיס, גארסעטען א. ז. ו.
עמפפאנגט פון 5-7 אין אווענד.

א קוואליפיצירטע פערקויפערין

אין א פרוכטען-געשעפט, ווערט פון זאפארט געזוכט. - צו ערפאהרען ציגעל גאס 15, פראנט, ביי לאסקי.

אשיק-יונגעל

קען זיך זאפארט מעלדען
- אין דער -
סוויטער-פאבריק
פיעטריקאווער 112.

טאמבוריר-מאשינע!

און א נייה-מאשין (מענטקע) אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.
צו ערפאהרען אין אדמ.

א ביער-שענק

אין א גוטען פונקט, איינגעריכטעט מיט מיטאָגען ארויסצוגעבען, איז צו פערפאכטען. צו ערפאהרען ווסכאָדניא 54, אין פאר-בען-געשעפט. 7390

קוואליפיצירטע

זאקען-מאכער

מיט אייגענע מאשינען אויף 192 נאדלען, ווע-רען פון זאפארט געזוכט.
צו מעלדען זיך
ביי זילבערבערג.
פאמארסקא 3. 7379

א העל דעמבאָווע

שלאפצימער

געלעגענהייטליך בילינ צו פערקויפען, בעשטעהענד פון א גארדעראבע, בעטען מיט מאטראצען, וו אויך א טיש. מיט 6 שטיהל אלעס אין בעסטען צושטאנד. צו ער-פאהרען ביי גערשאנאוויטש, פאנסקא 4 פון 4-6 נאכם.

יונגלעך און מעדלעך

ווערען געזוכט אין דער
שאכטעל-פאבריק
פון דוטקעוויטש,
פאנסקא 31. 7376

א פעהיגער

יונגערמאן!

פון 18 יאהר, מיט בילדונג, בעקאנט אין דער גאלאנ-טעריע-בראנזשע, זוכט א פאסטען ביי וואס ס'זאל נישט זיין געגען א קליינעם גע-האלט. גוטע רעפערנצען. אפערטען אונטער „פעהיג".

טויזענטער

קראנקע אויף מאגען-קאטאר, אויפבלאזונגען, קורטשען, היי-טאגען, אונפערדייליכקייט, אפעטיטלאזיגקייט, אלגעמיינע אפשוואכונג, האבען צוריק-געוויגען דאָס געזונד, בענו-צענדיג קרייטעכצער פון דעם בעריהמטען אויף דער גאנ-צער וועלט ד"ר דיטעל, פראפעסאר פון יאגעלאנסקי אוני-ווערזיטעט. פאדערט די אומזיסטע בעלערענדע בראשורע. אדרעס: LISZKI-APTEKA

וויכטיג פאר לעטניקעס!

ווילט איהר האבען, אז אייערע קינדער זאלען געניסען פון דער פרישער לופט, דאן ברענגט אייערע צושעדיגטע

שפאציר - וועגעלעך

צו דעקען מיט צעראטע.
בעמערקונג: ס'איז אויך ביי מיר צו בעקומען פעלד-בעטען PALMA-PATENT, פאטעל-בעטען, לע-וושאקעס און עס ווערט אויך אָנגענומען פערשידענע טאפעציר-ארבייטען.

Tapicer I. GNAT, Łódź, Południowa 21. 7367

דאס וואשען ווערט א לייכטע און שנעלע ארבייט

צום גליק איז ענטשטאנען א נוצליך איבערקעהרעניש אין פעראלטערטען וואש-סיסטעם, וואס האט אויפגעהערט צו זיין אנ'אונערטרעגליך מאטערניש. יעצט עקזיסטירט רינסא, וועלכע פיהרט אויס אין א פערבעסערטער פארם די ארבייט פון מענשליכע הענד ד. ה. שנעל און גרינדליך. איבריג איז דאָס פיינליכע רייבען פון דער וועש אין דער באליע, און אנשטאט דעם געווינט מען א סך צייט און מען קען זיך פערנעהמען מיט אנאנדערער נוצליכער הויזליכער ארבייט. דער אלטער אזוי שעדליכער סיסטעם נישט נאָר פאר די וועש אבער אויף פאר'ן געזונד, דארף מען צוריקווארפען איינמאל פאר אלע מאל.

רינסא בעזייטיגט שמוץ - דאָס רייבען איז איבריג

מ'מיידט אויס דאָס רייבען, וואָס איז זעהר שעדליך פאר דער וועש. אין דער באליע, וואָס איז ביז אין דער העלפט אנגעגאסען מיט לוי-וואסער, דארף מען אריינגיסען א רינסא-פליסיגקייט ווייקען די וועש דורך איין אָדער צוויי שעה, און דערנאך גרינדליך אויסשווענקען עטליכע מאל און... דאָס וואשען איז געענדיגט.

ווער ס'קאכט שטענדיג וועש

קען זיך אהן רינסא נישט בעגעהן. רינסא איז זיכער, שטענדיג ווירקענד און שטעהט אימער אויף דער הויך פון דער אויפגאבע. רינסא קען מען בענוצען אי אויף קאלט אי אויף הייס און צום קאכען וועש.

רינסא ווערט פערקויפט נאָר אין פעקלעך.

PRÓBKA DARMO

Kupon. Do firmy „Sunlajt" Sp. Akc., Skrzynka Poczt. 479, Poczta Główna, Warszawa.—
- כ'בעט מיר צו שיקען אנ'אומזיסט פעקעל „רינסא", וואס איז גענוג אויף א פראָבע-וואשען.
נאָמען און פאמיליע —— אדרעס ——
N.F.54 (מ'בעט שרייבען דעם אדרעס דייטליך און פויליש)

R. S. Hudson Limited, Anglja.

R.P. 24—3

הכחשה.

אין צוזאמענהאנג מיט דער אויפפאָדערונג אין „נייעם פאלקסבלאט" פון 19. מאי ד. י. וועגען דעם, אז אלע בעלי חובות פון ה'

משה איילענבערג, בענעדיקטא 19

זאלען זיך ווענדען צו מיר, ערקלער איך, אז איך ציה מיך צוריק פון דער גאנצער בעשולדיגונג, און איך בעדויער דעם גאנצען ענטשטאנענעם קאנפליקט.
מיט אכטונג
משה צינאמאן, בענעדיקטא 36. 7377

עלטערן!

אין מען לאנג ענזיסטירענדען חדר-שולע ווערען אנגענומען קינדער וואס לערנען און פאוושעכנע שולען צו לערנען: חומש, רש"י, נ"ך, משניות, גמרא, חיים-טאריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריה וזלבסט צוזאמענשטעלען, מ'הערן אויף אנגענומען אנפאנגער פון 5 יאהר אן, ווי ס'ווערט אין פער-לויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך עברי, א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! —— צוגענגליכע פרייזען!
מנהל יחיאל דוד ראזענפעלד
פלאץ וואלנאשטשי 6 קווער אפ. רעכטס 2 שט.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 31-86
נעהמט אן פון 8-9½ פריה און פון 3½-4½ נאכי

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאָר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
- בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. -

וויזיט 3 זל.

פאהרען אויף א ראָוווער

קען מען זיך לייכט אויסלערנען אויף דעם וועלאדראם, קאנסטאנטינער 16.
אפען פון 9 פריה ביז 11 א זייגער אווענד. עס ווערען אויך אויסגעבארגט ערשטקלאסיגע ראווערען (פיר הערן און דאמען) אויף אויספלוגען. ס'ווערען אויך אנגענומען אלערליי רעפערא-טורען און ס'ווערט אויסגעפיהרט רעיעל, סאליד און ביליג. אויפ'ן אָרט איז אויך צו בעקומען פער-שידענע טיילען צו ראָווערען. 7348

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאַר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אָפען ביי טאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ „ „ 8 „
אקומער דער שטאָט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21;
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.